

LAPILLINEN

2024 nro 58

Hinta 10 €

LAPIN KIRJALLISUUSSEURA RY

Lapin kirjallisuusfestarit 2024
Tarinakaira-hanke loppusuoralla
Koiranpennuista ja hirviökärpästä

KIRJOITA PAREMMIN

Riverside Home Rovaniemellä KIRJOITUSRETRIITIT ja RESIDENSSI

Näillä retriiteillä vielä paikkoja:

RunoRetriitti 15.–18.5.2025

KesäRetriitti 12.–15.6.2025

EloRetriitti 28.–31.8.2025

DekkariRetriitti 9.–12.10.2025

Riverside Home on haettavissa
residenssikäyttöön ajalla 1.4.–31.10.
vähintään 3 henkilön kirjoittajaryhmille.

Lisätietoja:

akkustannus.com/kirjoitusretriitit
anne@akkustannus.com

Lastenkirjoja Lapista
www.nukuluku.fi

Lehden tiedot

Julkaisija:

Lapin Kirjallisuusseura ry
www.lapinkirjallisuusseura.fi

Lapillinen

Jäsenlehden nimi on johdettu sanasta lapilli, laavasta jähmettynyt siru.

Ilmestymiskerrat: Kaksi kertaa vuodessa, HUOM! Seuraava numero 59 ilmestyy poikkeuksellisesti jo huhtikuussa, aineiston jättöpäivä 5.3.2025.

Tilaushinnat:

Lapillisen vuosikerta sisältyy
Lapin Kirjallisuusseuran jäsenmaksuun.
Jäseneksi voi liittyä verkkosivuilla
lapinkirjallisuusseura.fi.
Irtonumero 10 € (ei ALV-rek.)
Lehteä voi myös tilata. Vuosikerta 30 €.
Tilaukset: lapillinen@gmail.com.

Päätoimittaja:

Tapani Tavi, Kittilä, 040 846 3036

Toimittaja, taitto ja ilmoitusmyynti:

Minna Kurttila, Kolari, 040 777 7319

Laskutus: Eija Nissinen, Saija, 050 331 4539

Vakituiset avustajat:

Raili Ilola, Tornio
Sannimaria Kurttila, Rovaniemi
Sinikka Labba, Enontekiö
Sari Hakko, Kittilä
Mako Pihavainio, Rovaniemi

Toimituksen sähköposti: lapillinen@gmail.com

Postiosoite: Valtatie 44, 99100 Kittilä

Painopaikka: Hansaprint, Turenki

ISSN 2342-9550 (Painettu)

ISSN 2342-9569 (Verkkójulkaisu)

Lehden verkkoversio:

issuu.com/lapinkirjallisuusseura

Kulttuurilehtien liiton Kultti ry:n jäsenlehti

Kannen kuva: Helena Junttila: Matriarkka 1, monotypia, muste paperille 2024

Sisältö

Pääkirjoitus: Karvan varassa <i>Tapani Tavi</i>	3
Koiranpennuista ja hirviökärpäisistä <i>Pekka Juntti</i>	4
Uhkapa kinaa <i>Mako Pihavainio</i>	6
Tietokalastajan verkossa <i>Sinikka Labba</i>	7
KIRJA-ARVIOT	
<i>Rakkautta Lapin sodassa</i>	8
<i>Onko vielä muita uhreja?</i>	8
<i>Järven alle toiseen järveen</i>	9
<i>Huutaa monta kertaa elämässään</i>	10
<i>Virtuaalipeli kietoutuu todelliseen maailmaan</i>	10
<i>Säeromaanin keinoin</i>	11
Kirjaan kasvaessa	12
<i>Seikkailu Enid Blytonin viisikon tapaan</i>	12
<i>Isouden hintaa kyselemässä</i>	12
<i>Joko tutustuit NUKULUKU-hahmoihin?</i>	13
Lapin kirjallisuusseura Oulun kirjamesuilla	13
Tarinakaira-hanke loppusuoralla	14
Lapin kirjallisuustalvifestarit 2024 -ohjelma	17
RUNOJA	
<i>Niki-Sebasti Saarinen, Ella Pohjanen, Tiitu Sergejeff, Anna Kyrö, Ilkka Pekkarinen, Elsa Partala, Tuula Saraniemi, Kirsi Karhu, Sonja Huhtaniska, Ella Pohjanen</i>	21
Lehden kuvataiteilija: Helena Junttila	26
Asioita, joita haluaisimme tietää	26
Kirjalaari – uutuuksia	28
Erkki Kaila: Sadan vuoden sairaskertomus	30
Lukupiiriläisten keskustelu taltioitiin	31
Hyvässä seurassa – ajatuksia kirjoittamisen ohjaajilta	32
KUTSU Lapin kirjallisuusseuran syyskokoukseen	33
80 vuotta kirjailijan syntymästä	34
Runoköngäs 2024	35
Jaettu Vuoden Piharuno Inariin ja Helsinkiin	36
Sanaseura tekee yhteistyötä	36
Ringin talvi	36
Kirjailijayhdistysten Talvipäivät 2025 Rovaniemellä	36

Lapin kirjallisuusseuran **ARVIOINTIPALVELU**

Lapin Kirjallisuusseuran välityksellä voi kuka tahansa maakunnan kirjoittaja saada tekstistään henkilökohtaisen arvion. Valitse listasta itsellesi sopiva arvioija ja sovi hänen kanssaan arvioinnista. Arviointipalvelun hinta on seuran jäseneltä 50 € korkeintaan 30 liuskalta (muilta 100 €). Suorita maksu ennen arviointia Lapin Kirjallisuusseura ry:n tilille FI63 5741 4020 1672 63 (OKOYFIHH). Mainitse maksun yhteydessä arvioijan nimi. Yli 30 liuskan arvioinnin hinnasta on sovittava arvioijan kanssa. Maksu lisäliuskoista suoritetaan suoraan hänelle (esim. 130 liuskaa tekstiä = 100 liuskaa maksetaan arvioijalle, 30 liuskaa Lapin Kirjallisuusseuralle).

Lisätietoja saat yhdyshenkilöltämme Eija Nissiseltä, puh. 050 3314 539, eijamnissinen@gmail.com.

ARVIOIJAT

Jorma Koski, kirjailija, Kemi
0400 696 429, jorma.koski@pp1.inet.fi
Lyhytproosa, erätarinat, ei runoja

Sinikka Lappeteläinen, kirjailija,
kirjoittajaryhmän ohjaaja, Tornio
040 559 0728, lapp.sini.etelainen62@gmail.com
Runot, lyhytproosa

Irene Piippola, Rymättylä
040 748 2908, irene.piippola@pp5.inet.fi
Runot, novellit, lyhytproosa

Seppo Saraspää, kirjailija, Ivalo
0400 290 267, seppo.saraspaa@gmail.com
Lyhytproosa, erätarinat, ei runoja

Katja Kärki-Alaluusua, kirjailija, suomen kielen ja kirjallisuuden opettaja (FM), sanataideohjaaja
katja.elisa.karki@gmail.com
Yleisarvioija, erityisesti proosa

Tuula Saraniemi, äidinkielen ja kirjallisuuden lehtori, Rovaniemi, 040 736 2610, tuula.saraniemi@gmail.com
Yleisarvioija

Tiina Väkeväinen, FM (pääaineena suomen kieli), lausuntataiteilija, koomikko ja luovan alan yrittäjä, Tornio.
tmisanatiina@gmail.com Näytelmät, runot

Virpi Yliraudanjoki, kasvatustieteen tohtori, tietokirjailija ja kirjoittajakouluttaja, Helsinki
040 756 9093, yliraudanjoki@gmail.com
Erityisesti runot, aforismit sekä tietokirjat

Liity jäseneksi!

Lapin kirjallisuusseuran jäsenenä voit osallistua seuran toimintaan ja tukea lappilaisten tarinoiden edistämistä.

Meille kaikki kirjallisuuden ja hyvien tarinoiden ystävät ovat tervetulleita.

Jäsenetuja

- Jäsenlehti Lapillinen 2 krt/vuosi
- Sähköinen jäsenkirje 6 krt/vuosi
- Oma kirjailijaesittelysivu seuran verkkosivuille.
- 50 % alennusta arviointipalvelun hinnoista.

Jäsenmaksu

- 30 €/vuosi
- opiskelijat, eläkeläiset, työttömät 20 €/vuosi
- kannatusjäsenmaksu 50 €/vuosi

Liittymislomake: www.lapinkirjallisuusseura.fi

Pääkirjoitus

Karvan varassa

Isän kädestä. Kansainvälisesti villiintynyt sotaväki-into ja apponaupponateollisuus hyödyntävät ihmisen ikiomaa pelkoa vainoajasta. Molempi omaa itseään ja sairaiden onnettomuustapahtumien väkimäärää rikastuttaakseen. Mainostetaan kansan toista uhkaavan ja sitä kun täytyy saada kädet taskuissa oleville töitä. Mitä turvallisemmaksi meillä niin kuin muuallakin rakennettiinkaan, sitä syvemmälle osassa väestöä kaunan kytöön tunkeuduttiin. Suru ruokkii. Uhka on tuhka. Vadelma tarvitsee poltettua ainesta. Kaski ja nauris ovat synonyymejä virkeälle. Nauris on naama. Valtakielellä pale.

Rauha-aatoksen edetessä Saksa näyttää taas jossain urheilullisessa lajissa päihittävän Tanskan 2–0. Tykkään yhä berliiniläisestä Gabista ja hän jäi sydämeeni, kun saunottiin Karjalassa. Mietittiin laajaa Saksan maata sekä ihmisen ajatuksen ja ihon pinta-alaa.

Kuvanveistäjä Tonin kanssa ei kelpuutettu naisoletettuja saunaan. Tämä tanskalainen tuumasi. Venäjä on Suomen isovehi. Tuleeko Suomenkin hävitä Venäjälle joka kerta kun isoveikka ei ole ylimielinen? Ja pitääkö joku kohdata, ainako naapuri kuin peilinä, että huomaa itse itsessään onko oma luonne luonnetta?

Hakemassa uhkaa. Ajatteleminen, kasvu ilman tuhkaa. Tekeminen vailla virhettä. Rakkaus, pitkä rakkaus ilman haveria. Sinun silmiesi iiris, sitä katsoen rukoilemalla. Hakemassa tuhkaa isältä pojalle. Uhkaa pitämässä poissa. Että ei jää putoa niskaan eikä kuumuus satuta.

Sata vuotta sitten annettiin lapselle etunimiksi Varma Kosto. Sukunsa perusteli sitä äärimmäisillä kokemuksilla punaisten puolella. Somessa selatun selvityksen mukaan pelottavammat ja uhmakkaammat nimiehdotelmät ja -toteutumat ovat lisääntyneet lapsen nimeä antaessa. Kysynkin: Joko komeasti kalskahtava Uhka on mennyt etunimenä läpi, Kotimaisten kielten keskuksen Kielitoimiston nimistönhuollon asiantuntijat?

Toivo, Lahja ja Lempi! Kaino ja Vieno älkää jättäkö.

Helena Junttila: Puu, Tussija akvarelli, sarjasta Lehtiirroksia 2024.
Kuva: Jukka Tarkkainen.

Tapani Tavi

Helena Junttila: Jonnan ja Helena kirjaprojekti, nro 1. Kuva Jukka Tarkainen

Pekka Juntti

Koiranpennuista ja hirviökärpäsisistä

Kirjallisuus, journalismi ja tiede ovat olemassa vain siksi, että ne uskaltavat katsoa toisaalle tarpeeksi usein ja sanoa ääneen, ettei tälläkään keisarilla ollut vaatteita.

Olemme läjä koiranpenikoita, oma tahto on nolla ja pikkuisen haisee pissa. Kun yksi löytää pihalta käärmeen, pari muuta tulee heti paikalle täpsemään. Yksi haukkuu pelkohaukkua, toinen tuijottaa hirviötä pötkynpää jäykkänä. Raasuin luikahattaa kuistin portaikkoon ja liruttaa alleen, mutta yhtä kaikki: Koko lauman huomio on käärmeessä.

On niin helppo löytää uhkia tässä maailmassa. Ne lojuvat aina siellä, mihin kaikki katsovat.

Kirjallisuuden, kuten journalismin, tutkimuksen ynnä muun ajatuksen rassauksenkin, pahin uhka on juuttuminen sopiviksi ja turvallisiksi koettuihin uhkiin, ongelmiin ja vihollisiin. Yhtäkkiä kaikki

huomaavat tuijottavansa niitä samasta vinkkelistä. Syntyy metanarratiivi, supertarina, joka tyrmää kaikki muut tulkinnat.

Kommunismi. Vapaa markkinatalous. Luterilainen uskontunnustus. Intersektionaalinen feminismi. Ei ole lopputuloksen kannalta suurtakaan merkitystä, mitä niistä loilottaa porukan mukana. Jokainen niistä pyrkii hiljentämään erimieliset tekemällä heistä naurrettavia, turhia tai vainajia.

Jokainen elinkeino perustuu pohjimmiltaan yhteisön selviytymisen ajatukselle. Perunanviljelijä tuottaa ruokaa, poliisi turvaa ja ajatusrassit kollektiivista mentaalista terveyttä.

Perunanviljelijä luottaa työssään potunpanokoneeseensa. Kirjailija, journalisti ja tutkija tukevat luonnevikaansa. On lähes ehdoton edellytys olla änkkä eli jäärä. Ei se noin mene! Olen eri mieltä. Mutta oletko katsonut asiaa tältä kantilta?

On ehdottoman tärkeää tuntee kauhua jokaisen auktoriteetin edessä ja kokea tarvetta olla yksin totuuden oikealla puolella, vaikka olisi väärässä ja vaikka se johtaisi joskus pohjoisen talveakin pidempään pimeään.

Useimmiten en täytä näitä edellytyksiä. Nykyisin kuuluu kuukausia, että olen täysin järjissäni ja liian tyytyväisenä osa laumaa.

Minulla on journalistin tausta. Rakkikoiran identiteetti kulkee mukana kuin mätää tilsuva kynnenurkka. Toimittajan tulee olla armoton hakkuri, joka lyö aina ylöspäin. Hänen yhteiskunnallinen tehtävänsä on saalistaa vallanpitäjiä, mutta paimenkoirilta ja lamppuharjoilta usein näytämme. Vasta kun saalis vuotaa poliittisen kohun haavoittamana, puudeli tohtii purra.

Koronakriisissä toimittajalauma aukoi paidan nappia näyttääkseen rintavakoaan eli tukeaan pääministerille yhdessä niistä kulttuurisotien kaupunkitaisteluissa. Toimituksiin olisi tarvittu se takaloossin nettipasianssia pelaava änkkä, joka olisi nostanut aamupalstussa sormen pystyyn ja sanonut, että oleteko huomanneet, että maassamme on karismaattinen johtaja, jonka hallitus johtaa maata kaventamalla tuosta vain perusoikeuksia ja komentamalla virkamiehiä ja sotilaita ohi parlamentin. Eivätkö nämä itse asiassa täytä fasismin tunnusmerkistön?

Mediaseurantani perusteella koronakriisissä sellaista kahelia ei löytynyt. Minäkin keskityin kirjoittamaan metsistä, isäsuhteistani ja varhaisista miehuusvuosistani koskettavaan esikoiseeni.

Kirjailijat puhdistavat tekstejään sensitiivisyyslukijoilla ja ylpeilevät hyveellisyydellään. En tajua. Milloin saduista tuli niin vakavia, että niiden täytyy täyttää hygieniavaatimukset jo ennen julkaisua? Missä yhteiskunnassa sensuuri on muka ollut hyvästä? Eikö olisi parempi säilyttää ilmaisun vapaus ja rohkeus ja julkaista menemään, ja sitten keskustella julkisesti hengentuotteen laadusta?

Entä missä se kirjallisuuden kauhea patriarkaatti on, kun en saa sitä silmiini? Eivätkö kirjallisuuden opiskelijat, kirjailijat, kustannustoimittajat ja enenevästi myös kustantamojen johto ole naisvoittoisia?

Miksi jätkät eivät pääse yliopistoon? Miten voi olla, ettei suuri osa pojista opi peruskoulussa edes lukemaan? Kuinka sellainen voisi koskaan lukea tai kirjoittaa kirjan?

Otin ja ilmaisin näistä asioista kerran eräässä kirjallisessa sielunhoitotapahtumassa kuunneltuani tarinoita kustannusmaailman seksismistä. Kollegisto järkyttyi ja hiljeni. Lopulta yksi miesvähemmistön edustaja kertoi minulle, että olet Pekka kerännyt hiriöperhosia olkapäillesi.

Mitä yritän sanoa? Tätä.

Kun tutkimuksen paradigma kertoo, että aurinko kiertää maata, tutkijaänkkä sanoo, että paskat kierrä.

Kun yhteiskunta silittää kissoja kuin lapsiaan, taiteilijan pitää tappaa yksi ja tehdä siitä julkinen video.

Ja toisin päin. Jos kirjoitat median ja sosiaalisen median ja kriitikoiden mielestä ”tosi tärkeästä” aiheesta, kuulet että olet ”todella rohkea”, olet luultavasti tullut luoneeksi housulämmintä ilmaa.

Kirjallisuus, journalismi ja tiede ovat olemassa vain siksi, että ne uskaltavat katsoa toisaalle tarpeeksi usein ja sanoa ääneen, ettei tälläkään keisarilla ollut vaatteita. Ei ole tärkeää, onko havainto totta vaan se, että huone tuulettuu.

Kun lauma ulvoo eikä muuta kuulu, kirjallisuus joutaa kuolla.

Pekka Juntti. Kuva: Anssi Jokiranta (Like)

Uhkapa kinaa

On olemassa monta tapaa suhtautua uhkaan. Luonnollisesti nämä tavat voivat olla oikein tai väärin riippuen tilanteesta ja kontekstista. Esimerkiksi naapurin Matti saattaa ryhtyä itse uhkailemaan, kun kokee tulevansa uhatuksi. Jos Matti on vaikka Kippolan kuppilassa ja tuntematon suuruus (150 kilogrammaa ja 190 senttiä, tatuoitu ja kalju) heittää huumorilla läppää Matin lätsästä, joka on vinossa, hän ei osaa tulkita nautintoaineiden takia asiaa huumorilla vaan tulkitsee sen uhkaavaksi tilanteeksi ja täräyttää vitsailijaa varmuuden vuoksi tuopilla ohimoon. Hän ei voi myöntää pelkäävänsä, joten hän turvautuu hyökkäämään luodakseen vahvuuden tunteen pysyäkseen koossa ja järjissään, mutta aamulla selviytyttyään putkassa hän tajuaa reagoineensa ylimittäisesti tilanteeseen.

Matin vaimo Minna taas saattaa olla turtunut jatkuvaan uhkan tunteeseen ja miehensä ärhentelyyn, milloin mistäkin asiasta, eikä juurikaan välitä ja ottaa vastaan uhkaavuuden ilmapiirin sellaisenaan. Jos sattuisi jostain syystä käymään niin, että Matti lopettaisi uhkaavan käytöksensä, saisi vaikka päähänpinttymän rantakuntoon itsensä saattamisesta tai innostuksen Tomi Kontion runouteen sattuessaan Runokönkälle krapulapäissään, Minna kokisi epävarmuutta, koska uhkan tunne olisi jo hänen normiaan, ja alkaisi ärsyttää miestänsä sanomalla häntä nössöksi runopojuksi tai Norvajärvenjellonaksi saadakseen tutun fiiliksen aikaiseksi. Näin on päästy köökkipsykologian tutkimuksessa traditionaaliseen tasolle, Turmiolan Tommin ja kumppaneiden luomaan historian perinteiseen jatkumoon, tuohon jatkuvaan herran pelon ja kapinahengen jyräjänpyörään.

Nykyisen tiedonkulun helppouden myötä uhkat ovat nousseet arkeemme ihan eri tavalla. Helposti käy niin, että uhkan tuntua demonisoidaan, kohde vain vaihtuu itäisestä naapuristamme levottomaan nuorisoon ja terveydenhuollon alhoon ja hallituksen kylmyyteen. Kuitenkin, jollei tänään juuri tapahdu jotain, mikä havisuttaa historian lehtipuuta, jotain, mille pieni ihminen ei voi mitään, suurin uhka katsoo sinua peilistä. Tuota tyyppiä sinun kannattaa varoa. Erityisesti hänen ajatuksiaan, jotka hän sanoo ääneen, mutta varsinkin niitä, joita hän ei sano. Tuon tyyppin ajatukset vuotavat ilmeisiisi, eleisiisi ja tekoihisi. Ne muodostavat kanssaihmisissä mielikuvia. Voit sanoa yhtä ja tehdä toista, mutta mikäli ne eivät ole linjassa, altistat itsesi ulkopuolisille uhille. Ole siis oma itsesi. Aidoimmillasi olet eniten koossa ja koossa oleva on uhkille vähemmän altis.

Mutta muista, uhka voi olla myös mahdollisuus ja se kuuluisa vesilasi tai Matin tapauksessa tuoppi voi olla joko täydempään tai tyhjempään päin. Joskus pitää vain päättää kumminpäin.

Nykyisen tiedonkulun helppouden myötä uhkat ovat nousseet arkeemme ihan eri tavalla.

Helena Junttila: Siskot. Tussi ja kavarelli, sarjasta Lehtipiirroksia.
Kuva: Jukka Tarkainen

Sinikka Labba

Tietokalastajan verkossa

Huonolla tuurilla sääsken pistoksesta seuraa jänisrutto. Hyvällä tuurilla rokotukset purevat puutiaisaivokuumetta aiheuttavaan virukseen. Hyvällä tuurilla netin käyttäjänkin virussuoja pelittää. Huonolla tuurilla läppäri hakkeroidaan, ja verkko-rikollinen rosvoaa rahat pankkitililtä.

Näppäsinkö kummaa linkkiä digilaitteella asioidessani? Luotanko ”postilta” tai ”veronpäläyttäjältä” tulleseeseen viestiin? Uhka ei ole enää vain kummitus puupinon takana. Uhka on myös bittiavaruudessa. Oliot ja verenimijät kurkottavat vuokaavioita pitkien, ne kiipeilevät kuin hämähäkit biteissä, tavuissa, kilo- ja megatavuissa. Miten puolustautua tekoälyllä kikkailevia rikollisia vastaan?

Älynväläys toimii parhaana tietoturvana, sillä uhka on todellinen. Hakkeri voi viedä kaiken. Onko salasanasi sama kuin syntymäaikasi? Ei kannattaisi olla. Tarkkaavaisuutta tarvitaan, kaikki aistit hereillä. Hakkerit tekevät myyräntöytään, henkilökohtaisimmatkin tiedot saattavat olla heidän kavalien aikeidensa ulottuvilla.

Ihmisen elämässä on ollut kautta aikojen hyvää ja huonoa tuuria tai vaihtelevasti kultaista keskietä. Nykyään on opittava koko ajan enemmän ja enemmän ennakointia, olemaan askelen edellä. Myös turvallisuuspolitiikassa ja sanavalinnoissa, sillä netti on hyvän ja pahan pelikenttä.

Turvana ei ole nettimaailman jamesbondia tai neitimarplea, onneksi nettipoliiseja toki on.

Sovelluksen tai päivityksen luotettavuuden varmistamisella, harjoittamalla ja tietoturvan asiantuntijoiden ohjeita noudattamalla saatamme säästyä monelta harmilta.

Tekoälylle syötetyt vihjeet tuottavat hämmästyttäviä tuloksia. Voin päättää, kulutanko aikaa somebotin kanssa keskustelemalla tai tekoälylasit päässä. Ehkä sittenkin astun ovesta ulos ja annan silmiäni levätä maisemassa. Laitan äänikirjan kiinni, kuuntelen uutta musiikkia kotona. Aistin hiljaisuutta, risahduksia, rasahduksia, muuttolinnun haikean lähdön. Kotona otan kirjan käteeni. Arvostan aitoa tarinaa, kauan pähkällyjä sanoja.

Kun näen lyijykynällä paperille kirjoitetun viestin, ilahdun. Haluan lukea ja ymmärtää pikku kömpelyyksiä, ne ovat luovuutta. Ostan kirjan, josta näkyy älyllinen pähkinöinti. En tarvitse kaikkien konetta.

Somelabyrintistäkin pääsee kuin pääseekin ulos, aurinko nousee, vaikkakin idästä. Uhka pidetään loitolla. Turvana ovat digitalisaation hyvät puolet. Ammattinsa osaavat tietoturvallisuuden asiantuntijat ovat aikaansa edellä ennakoimassa tulevaa. Siihen luotamme. Lähetetään silti pullopostia tulevaisuuteen.

*Uhka ei ole enää
vain kummitus
puupinon takana.
Uhka on myös
bittiavaruudessa.*

Staaloo 2 on ilmestynyt.

Pläjäys paikan kulttuurista.

32 sivua. 18 kertojaa,
kirjoittajaa/kuvataiteilijaa.

Tilaa:
runuhuone@gmail.com
10 € + postitus

*Päivä koittaa. Anders Larsenin
jalanjäljillä. Kieletär Inari, 2024.
Toim. Kaija Anttonen. 117 s.*

Kirja, jossa on fiktiota ja faktaa. Meri-
saamelaisten perinteen dokumentoija
Anders Larsenin kirjoittama 1. saamen-
kielinen romaani *Päivä koittaa*, ja
Harald Gaskin kirjoitus Larsenin moni-
kuisista saavutuksista.

Osta netistä: www.kieletar.net

Rakkautta Lapin sodassa

Satu Saarinen: Annikin sota ja rauha. Otava 2023.

Loppuuko Annikin ja Peterin rakkaus, kun saksalaisista aseveljistä tulee vihollisia? No ei todellakaan. Eihän rakkaus katso aikaa eikä paikkaa ja tarina on niin kiehtova, että se jatkaa kulkuaan vielä monta vuosikymmentä. Mikä enkeltenpäivänä syntyneen Annikin tarinassa kiehtoo?

Oululainen kulttuurihistorioitsija ja teologi **Satu Saarinen** otti tehtäväkseen kulkea isoäitinsä jalanjäljissä menneessä ja nykyajassa. Teos *Annikin sota ja rauha* on tosipohjainen rakkausromaani. Tarina alkoi Kemistä ja se ei ole vielääkään päättynyt. Satu Saarinen käytti tausta-aineistona mummonsä Annikin ja tämän äidin Hildurin laajaa kirjeenvaihtoa sekä Peterin ja hänen äitinsä Herminen lähettämiä kirjeitä. Lisäksi lähteenä käytettiin mm. valtiollisen poliisin kuulustelupöytäkirjaa. Kaikki on tallessa, mitään ei ole hävitetty, ei edes valokuvia.

Annikin ja Peterin tarina alkaa keväällä 1944 Kemissä. He rakastuvat ja menevät kihloihin. Syksyllä Peteristä tehdään vihollinen ja Lapin sota alkaa. Annikki muiden satojen naisten tavoin lähtee maasta vetäytyvien saksalaisten perässä Pohjois-Norjaan ja siitä Osloon, josta matka jatkuu monien vaiheiden jälkeen Saksaan. Sodan hävinnyt Saksa on jaettu liittoutuneiden kesken. Raskaana olevalla Annikilla on tuuria matkassa, hän joutuu englantilaisten hallitsemalle alueelle Länsi-Saksaan. Asuinpaikkana on kylmä ja vetoinen parakki, ruokaa vähän. Saksan kieltä osaava ja nokkela Annikki selviytyy. Appivanhemmat toivottavat pikkuisen Gabin ja Peterin rakastetun tervetulleiksi kotiinsa. Kaikki ei suinkaan ole hyvin.

Syksyllä 1946 paluu synnyinmaahan Saksassa syntyneen Gabin, lempinimeltään Puppi, kanssa ei ollutkaan helppo. Annikki tyttäreineen passitetaan leirille Hangon Tulliniemeen epäiltynä maanpetturuudesta. Peterin oli tarkoitus tulla myöhemmin olosuhteiden muuttuttua. Kaikesta selviydytään. Paluu kotiin omien vanhempien luo Kemiin oli varmasti helpotus. Kiitos Gabille, että olet kertonut ja jakanut äitisi Annikin tarinan tyttärellesi Sadulle ja meille lukijoille. Sodassa on monta puolta, monta kohtaloa, jotka koskettavat myös yksittäisiä henkilöitä.

Raili Ilola

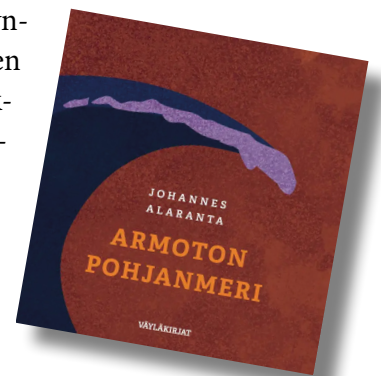
Onko vielä muita uhreja?

Johannes Alaranta: Armoton Pohjanmeri. Väyläkirjat 2023.

Pohjattomasta armonmerestä ei saa onkia, sanoo pappa. Sinne heitetään kaikki synnit, jotka on Jeesuksen nimessä ja veressä anteeksiannettu. Asioista vaietaan sen jälkeen ja ne ovat poispyyhittyjä. Se mahdollistaa myös lasten seksuaalisen hyväksikäytön. Kirja kertoo vanhoillislestadiolaisuuden piirissä tapahtuvista lasten seksuaalisista hyväksikäytöistä fiktion keinoin.

Tämä tuska oli kuitenkin erilaista ja fyysistä. Sofia ajatteli, että hän tarvitsisi apua. Tuska oli selittämätön musta möykky rintalastan alla, sen paino tuntui paidan läpi. Se tuntui niin konkreettiselta, että sitä olisi voinut koskettaa. Se vaikutti sillä tavalla todelliselta, että jos sen leikkaisi pois, helpottaisi heti.

Mörkö, vilahti Sofian mielessä... (s. 14-15)

Vuosien jälkeen Sofian mieleen hiipii mörkö, jolla on papan kasvot. Mörkö, joka ei todellakaan pysy sängyn alla. Muistot tulevat hitaasti mutta varmasti. Pappa on hyväksikäyttänyt omaa lapsenlastaan. Ovatko muutkin sisarukset hänen uhrejaan? Onko vielä muita uhreja tai muita hyväksikäyttäjiä? Alkaa selvitystyö, jonka pyörteissä seuraa jotain hyvääkin: hän löytää uudelleen pikkusisaruksensa Eevin ja Jannen.

Aihe on raskas mutta tärkeä keskustelunaloitus tai jatkumo yhteiskunnalliseen keskusteluun. Kirjassa tapahtuvaa lasten seksuaalista hyväksikäyttöä verrataan katolilaisten vastaavaan pedofilirenkaaseen. Mielestäni uhka moninkertaistuu Sofian kohdalla. Ensinnäkin hän kokee olevansa turvallisessa, joskin suljetussa, yhteisössä. Toisekseen hänen seksuaalinen hyväksikäyttönsä tapahtuu perhepiirissä. Perhe on yhteiskunnassa yksikkö, joka mielletään yksilön kannalta jopa turvallisimmaksi yhteisöksi. Miten käy, kun tämä turva rikkoontuu ja ”vaietaan kaikilla osatuilla kielillä”? Miten voi kasvaa tapahtuman yläpuolelle antamaan henkiset ja fyysiset haavat anteeksi?

Sari Hakko

Järven alle toiseen järveen. Eräs askel syvempään luontosuhteeseen.

Kirsti Runavik: Pohjoinen shamanismi. Rituaalit, käytännöt ja historia. Like kustannus 2024.

Kirjan takakannessa kirjoitetaan: ”Shamanististen harjoitusten myötä luontosuhde alkaa elpyä ja yhteys eläimiin, kasveihin ja uniin muuttua syvemmäksi.” Pelottavaa, eikö totta? Omissa painajaisissakin on riittämiin. Pitääkö antaa itsensä sielunpalautusrituaaliin ja tulisiko hakea takaisin hyväksikäytön seurauksena aikaa sitten kadonnut sielun pala? Shamaanin eksoottisessa huomassa – maailmassa kanssa staalojen, korton ja alisen? Halunneeko moni edes eheytyä? Käydään silti kerran elämässään varovasti kurkkimassa saivojärven rannalla. Käy sinäkin, tämä kirja suosittelee.

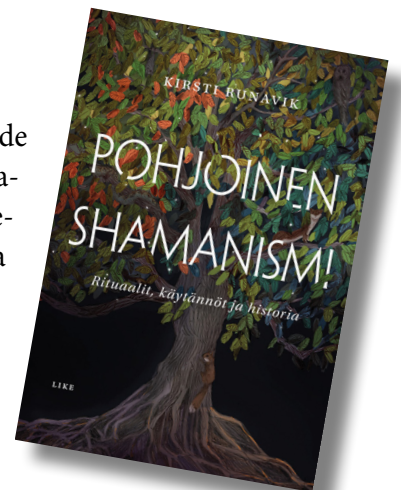
Kirsti Runavik kertoo niin kuin ihminen ihmiselle, päästää lempeästi ja selkeästi mukaan shamanismin asioihin kirjassaan *Pohjoinen shamanismi*. Ymmärrän taas jonkun aikaa paremmin joogan hyvää vaikutusta ympärilläni. Janoten luen osuuden Lappiin liittyvistä jääkauden jälkeisistä uskomuksista. Otan talteen vaivalla ja taidolla haetun liiteluettelon ja säilön mieleni silmäkalvoille rumpukalvojen kuvitusta (**Ernst Mankerin** dokumentoimien rumpukuvioiden pohjalta).

Pellolaislähtöinen kirjailija Kirsti Runavik on Turussa ja somessa vaikuttava, Suomen suosituimman luonnonuskontoja käsittelevän Thuleian Tupa -sivuston perustaja. En löydä luetussa tosi kuumaa tai kylmää. Tietokirjassa saisi kohdata niitä. Aihe on arka ja huolehtivuus hallitsee. Jään haluan käydä myöskin tunteen sisään. Shamaanin tie ei sovi kaikille. Shamanismi tekniikkana sen sijaan sopii melkein jokaiselle.

Like on ollut 2000-luvun alusta iso kustantaja. Talo voisi vielä rakentaa teoksien jouhevuuteen ja rytmiin. Tarinaan voi kyllä luottaa ja teokset sointuvat ulkoasussaan terävänä massasta erottuen.

Heille, jotka näkevät ja tietävät. Niin kuin *Pohjoinen shamanismi* aloittaa.

Tapani Tavi

Huutaa monta kertaa elämässään

Tuula Saraniemi: *Huutoja – kokoelma runoja*. Omakustanne 2024.

Ihminen huutaa monta kertaa elämässään, erinäisistä syistä, ja se ei aina ole negatiivinen asia. **Tuula Saraniemen** *Huutoja – kokoelma runoja* sisältää opettajan ja parisuhteen arjen sekä yleisen olemassaolon mietiskelyjä eli asioita, jotka joskus herättävät niitä huutoja. Tyyliään Saraniemen runot ovat hyvin selkeitä, sanomasta pääsee nopeasti kärryille jo ensiluvulla. Teksteihin on myös helppo eläytyä, ne tempaavat mukaansa ja yhtäkkiä huomaa lukeneensa kokoelman loppuun.

Tulkitsen Saraniemen runojen keskeisten teemojen olevan, että millaisia odotuksia ihmisille asetetaan ja miten vaikeaa omien rajojen määrittely voi olla. Yksi teksti esimerkiksi käsittelee yhteisön suhtautumista laihtumiseen ja lihomiseen, toinen pohtii vaihtoehdoisen minän kohtaamista. Nämä ovat haastavia kysymyksiä, joita moni joutuu pohtimaan. *Huutoja – kokoelma runoja* toimisi hyvänä vertaistukena, vankka kokemus ja kaikenkestäjän toivo antavat lukijalle rohkaisevan viestin, kuin hohtavat puolukkamättäät runneilla metsissä.

Loppukevennyksenä kerrottakoon, että omistuskirjoituksessa Saraniemi kehottaa minua lukemaan runojansa ääneen, minkä olen tehnyt, tosin en huutaen naapurisovun ylläpitämiseksi.

Niki-Sebasti Saarinen

Virtuaalipeli kietoutuu todelliseen maailmaan

Anne Lukkarila: *Tuomiopäivä Enter*. AKKustannus 2024.

Anne Lukkarilan *Tuomiopäivä Enter* on mukaansatempaava ja ajatuksia herättävä romaani, joka pohtii muun muassa modernin teknologian ja sosiaalisen eristäytymisen vaikutuksia ihmismieleen.

Ali on samaistuttava nuori päähenkilö, joka pakenee ankeaa arkeaan tuttuun ja turvalliseen virtuaalimaailmaan. Kun Ali törmää netissä kokeelliseen Dark Lapland-verkkopeliin, hän tempautuu mukaan vaaralliseen seikkailuun, jossa virtuaalipeli alkaa kietoutua todelliseen maailmaan. Pian Ali joutuu kohtaamaan pelkonsa, kun peli edetessään muuttuu yhä vaarallisemmaksi. Hänelle paljastuva totuus pelistä ja sen kehittäjistä vie kohti arvaamatonta ja jännittävää loppuratkaisua.

Vuoropuhelu on terävää ja toimintakohtaukset intensiivisiä, kun lukija vedetään mukaan maailmaan, jossa todellisuuden ja virtuaalisen väliset rajat hämärtyvät. Henkilöhahmojen kaarti on monipuolinen ja kiinnostava. Tätä kirjaa voi suositella erityisesti nuorille lukijoille, koska Lukkarila kuvaa nuorille tuttua nykyaikaista maailmaa, jossa virtuaalidodellisuudet ja digitaalinen maailma sekoittuvat jokapäiväiseen elämään.

Lappi on tarinassa paljon muutakin kuin vain miljöö. Loputtomat lumiset erämaat, armottomat luonnonvoimat ja loputon pimeys korostavat kauhistuttavalla tavalla Alin kokemia eristäytymisen ja avuttomuuden tunteita. Sekä pimeässä Lapissa että Dark Lapland -pelissä ei voi muuta kuin yrittää selviytyä hengissä.

Sannimaria Kurttila

Säeromaanin keinoin

Päivi Kankaanpää: *Käentyttö*. BoD 2024.

Päivi Kankaanpään esikoiskirja *Käentyttö* käsittelee ikuista aihetta ja ikuista teemaa. Aiheena kirjassa on äidin ja tyttären suhde ja teemana kahden elämän toisiinsa kivuliaasti liittyminen. *Käentyttö* kuljettaa tytön tarinaa lapsuudesta aikuisuuteen säeromaanin keinoin. Romaani on kertova runo ilman kappale- ja lukurakennetta, ja se etenee ehjästi ja ilmavasti huolimatta raskaasta aiheesta.

Käentytön päähenkilö Anni saa kuulla jo pienenä, kun hänen äitinsä sanoo naapurille:

Poikaahan me ooteltiin - -

Pekka, siitä ois pitänyt tulla. - -

*En minä ollutkaan minä
vaan joku toinen.*

Hän toteaa olevansa ”käentyttö vieraassa pesässä”. Lukijalle avautuvat puhujan Annin lisäksi myös äidin, veljen sekä muun perheen ja ulkopuolisten tarinat, jotka kietoutuvat toisiinsa. Annin kuolleesta isästä äiti ei suostu puhumaan.

Käentyttö alkaa äidin kuolemasta ja hautajaisista. Anni kuuntelee papin muistosoitoja äidistä, eikä hän tunnista niistä sitä äitiä, joka äiti hänelle oli. Romaani leikkaa terävästi esiin hetkiä, jotka tuovat esiin Annin ulkopuolisuutta ja vierautta suhteessa äitiin ja veljeen. Romaani ei selittele, vaan se kuljettaa Annin tarinaa konkreettisin yksityiskohdin, jotka avaavat äidin ja tyttären ongelmallista suhdetta.

Annin tarina kuvaa riipaisevasti, miten äiti ja tyttö eivät kohtaa toisiaan. Jo pieni Anni kaipaa joka-aamuisten tiukkojen lettien tekemisen lisäksi,

*että käsi hipaisi minua hellästi
tai silittäisi päätäni,
mutta niin ei käy.*

Äiti ja Anni yrittävät täyttää paikkansa, mutta Anni kokee jo 7-vuotiaana olevansa ”vääränlainen”. Annin tuskaa lisää se, että hän näkee ystävänsä erilaisen kodin, joka on

*rakkauskoti, - -
jossa sydämen saa kirjoittaa kahdella ämmällä. - -
Siellä jokaisella on oma pesä ja paikka.*

Murrosikä ei helpota Annin ja äidin suhdetta, vaan kontrolloiva ja jopa väkivaltainen äiti kasvat-
taa Annin uhmaa:

*Kukaan ei voi enää alistaa minua
ja vähiten sinä, äiti.*

Äiti puolestaan ei kykene ottamaan vastaan apua yksinäisessä, raskaassa elämässään. Annista kasvaa samanlainen:

*Äiti,
niin ylpeä ja ehdoton ottamaan vastaan apua.
Minusta hän kasvatti samanlaisen, - -
Heikon ihmisen?*

Romaani kuvaa taitavasti luopumista, menneisyyden kaipaamista ja muutoksien sekä toisen ihmisen lähestymisen vaikeutta. Päähenkilö tarkastelee romaanin myötä omaa elämäänsä ja peilaa sitä toisten ihmisten elämään. 55-vuotiaana hän pohtii omaa kuolemaansa ja koko elämän kestänyttä äidin ikävää:

*Minun on ikävä äitiä.
Olen 55-vuotias ja minun on ikävä äitiä.*

Säeromaani *Käentyttö* kuljettaa lukijaa päähenkilön, teoksen puhujan elämän eri vaiheiden läpi. Kieli on sujuvaa ja sanasto tukee kuvaa aikakausien muuttumisesta. Takaumat kertovat niin Annin kuin äidin tarinaa ja saavat lukijan näkemään molemmat. Lainatut laulujen sanat osuvat sopiviin kohtiin ja jopa soivat musiikkina, jos ja kun laulut tuntee.

Tuula Saraniemi

Tapani Tavi

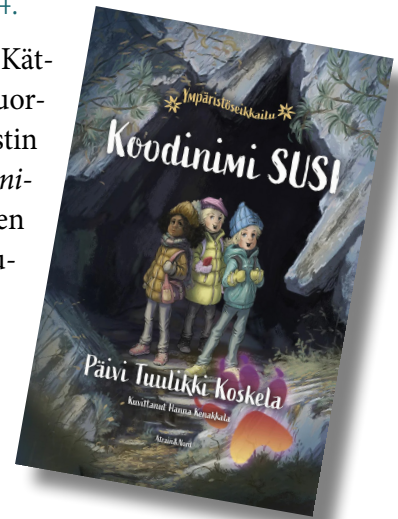
Kirjaan kasvaessa

Lapillinen julkaisee otsikon alla huomioita lappilaisista lastenkirjoista.

Seikkailu Enid Blytonin viisikon tapaan

Päivi Tuulikki Koskela: Koodinimi Susi. Atrain & Nord 2024.

Kirjassa liikutaan lasten matkassa kauniissa Tervolassa, jännittävästi Kätkävaaran maisemissa ja maan alla. Viidentoista aiemman lasten- ja nuortenkirjan kirjailijan **Päivi Tuulikki Koskelan** taidon jälki näkyy tekstin luvun helppoudessa ja sisällön maalaavassa monipuolisuudessa. *Koodinimi Sudessa* pääsee seikkaillon lisäksi tietoiseksi pedoista ja oppii niiden kuulumisesta luonnon suureen kiertokulkuun. Kirja sopii ääneen luettuna myös alle kouluikäiselle.

Isouden hintaa kyselemässä

Jenni Grönqvist: Tötteröpingviinin höpinöitä. Runoutta ruuvimeisselin kokoisille. Hyppyhiiri 2022.

Tätä lastenkirjaa voi suositella ihan aikuisen luettavaksi yksinäänkin. Ainakin tuolle taiteen syyskärpäsen puraisemalle tai sille hupsuttelijaaikuiselle. Toisaalta hirteishuumorisimmat kohdat eivät kaikki sovi jokaiselle lapselle, edes ruuvimeisselin kokoiselle. Kuvittaja **Katja Parkkisen** kuvat elävät ja parhaissa kohdissa triplaavat runoilija **Jenni Grönqvistin** tekstin potkun ja virtaavaan pulpatuksen. Kaksikolle voisi ajatella vielä suurempaa suosiota edesspäin. Kunhan ote pysyy näin laadukkaan irtonaisena.

... milloin äiti kaupassa jahkaa ja jahkaa / ei usko; voi pienellä olla aikataulu / hypellä naru, laulella laulu // Milloin saavut oi kaivattu isous sen pyöräsi päällä / ajelet sutia liukkaalla jäällä / ojennat Eikulle isouden mitan / laudan ja lahkeet, skeitin ja skitan (Isouden hinta s. 11).

Huom. Lapillisessa nro 57 esittelimme **Tiitu Sergejeffin** kirjat *Tiutun laulu* (2022) ja *Tiutun joiku* (2023), kustantajana *Elämän Taikapöly*. Kts. lehti tai <https://issuu.com/lapinkirjallisuusseura>

Joko tutustuit NUKULUKU-hahmoihin?

Minna Kurttila, Sannimaria Kurttila: Saunatonnttu ja talviyön tehtävä. Tammikuu Oy 2024.

Työryhmä jatkaa suloista ja suosittua kirjasarjaa NUKULUKU-hahmoineen, kirjoittajina äiti ja tytär **Minna Kurttila** ja **Sannimaria Kurttila** ja kuvittajana **Carolina Morera**. *Saunatonnttu ja talviyön tehtävä* -kirjassa eletään rikkumattomassa joulu-tunnelmassa vastuineen ja iloineen. Tunteella osaavasti tehdyn tekstin ohessa kuvat näyttäisivät kuljettavan pienen mieltä sinne, missä ajatellaan monella tavoin kirjan maailmaa. Ehdotan rauhallista lukua ja lapsen kuuntelua. Jotenkin jää arvaamaan: Kumpi lukee kirjaa ja kumpi tulkitsee syvemmin? Vastausta ei saa, kun ollaan yhtä. Näin saa tuta yhden niistä vanhemmuuden onnen hetkistä.

NUKULUKU-sarjan kaksi ensimmäistä osaa ovat *Nukkumatti ja yötön yö* ja *Hammaskaiju ja kadonnut hammas*.

Lähetä Lapista kertova tai lappilaisen tekijän kirjoittama kuluvana tai edellisenä vuonna julkaistu lastenkirja osoitteella Lapillisen toimitus, Runohuone, Valtatie 44, 99100 Kittilä.

Lapin kirjallisuusseura Oulun kirjamesseilla

Oulun kirjailijaseura järjesti ensimmäiset Oulun kirjamesset 18.–20.10.2024. Oulussa on ollut aiemminkin kirjamesujen tyyppisiä tapahtumia, mutta nyt Oulun kirjailijaseura päätti aloittaa uuden perinteen vuosien tauon jälkeen.

Päätapahtumapaikkana oli Oulun Lyseo kaupungin ydinkeskustassa. Kahdella lavalla esiintyi kymmenittäin kirjailijoita ja käytävillä ja saleissa oli useita kirjamyypintisteitä. Varsinkin lauantaipäivänä kävijöitä oli niin runsaasti, että käytävillä ja saleissa oli jo ahdasta eikä istumapaikkoja saleissa riittänyt kaikille.

Lapin kirjallisuusseuran myyntipisteessä oli mukana 15 seuran jäsentä myymässä omia teoksiaan. Kauppa kävi mukavasti, mutta vähintään yhtä antoisia olivat keskustelut ja kokemusten vaihto kirjoittamisesta ja kirjallisuudesta.

Oulun kirjamesseilla julkistettiin Botnia-palkintoehdokkaat. Voittaja julkistetaan 9.11.2024 ja palkitaan 15.000 eurolla. Yksi ehdokkaista on Lapin kirjallisuusseuran jäsen, kirjailija **Anu Kolmonen** kirjallaan *Taapelitaivas*. Lämpimät onnittelut ehdokkuudesta Anulle!

Lapin kirjallisuusseuran myyntipiste Oulun messuilla. Kuva: Minna Kurttila

Runolle ruvetaan ja haitari soi -kiertueen yleisöä Tepastossa 25.5.2024.
Kuva: Matti Ristinen.

Minna Kurttila

Tarinakaira-hanke loppusuoralla

Tarinakaira-hanke on ollut kuluneen vuoden aikana melkoinen piristysruiske kirjoittamisen ja kirjallisuuden ystäville Lapissa. Hankkeen resursseilla on voitu järjestää lokakuuhun mennessä seitsemäntoista kirjallisuuteen liittyvää tapahtumaa ja viisi kirjoituskurssia. Marras-joulukuun aikana on tulossa vielä muutama tapahtuma.

Hankkeen tavoitteena on tuoda kirjallisuuteen liittyviä tapahtumia sinne, missä niitä harvemmin on. Tällaisia kyliä ovat olleet mm. Peltovuoma, Tepasto, Alakylä, Kangosjärvi ja Saija. Niiden lisäksi myös Savukoski, Kilpisjärvi, Sodankylä, Kemijärvi, Ivalo, Inari, Ylitornio ovat paikkoja, joissa kirjallisuuteen liittyviä tapahtumia ei ole ollut liikaa. Tilaisuuksissa on vierailut tähän mennessä esiintymässä tai kouluttamassa kahdeksan kirjailijaa, kaksi muusikkoa ja yksi näyttelijä. Osallistujia on ollut yhteensä noin 800.

Yhteistyö kuntien kulttuuritoimijoiden kanssa on ollut olennaisen tärkeää. Kirjastojen johtajat, kirjastonhoitajat, kulttuurisihteerit, kyläyhdistysten ja Lapin kirjallisuusseuran aktiivit ovat olleet ilahduttavasti mukana järjestämässä tiloja ja kahvituksia, ja ovat auttaneet myös tilaisuuksien markkinoimisessa.

Toteutuneita tapahtumia

Lapillisen edellisessä numerossa kerroimme tammi-huhtikuun aikana toteutetuista tapahtumista. Niitä olivat sanoittaja-säveltäjä **Janne Rintalan** vierailu Enontekiöllä, **Juha Hurmeen** Paulaharju-luento Pallak-sella, kirjailija **Tuomo Pirttimaan** ja kirjailija **Anu Kolmosen** vierailu Sompion kirjastoissa ja Vuotson kylällä sekä hankkeen osallistuminen Kemijärvellä *Kaiken kansan kirjapäivässä*.

Kirjailija **Rosa Liksom** vieraili Inarissa 21.5. ja Ivalossa 22.5.2024. Toive nimenomaan Liksomin vierailusta tuli paikallisilta kirjoittamisen harrastajilta. Tilaisuuksissa oli yhteensä 60 osallistujaa.

TARINAKAIRA

Rosa Liksom Ivalon kirjastossa 22.5.2024

Reijo Kumpulainen ja Matti Ristinen sekä yleisö Kangosjärvellä 26.5.2024. Kuva: Matti Ristinen.

Juha Hurmeen Paulaharju-luento Karhu-Korhosen kirjastolla Lemmenjoella 17.9.2024. Kuva: Katja Palmqvist/Lapin Kansa.

Toukokuun lopulla, 24.–27.5.2024, toteutettiin *Runolle ruvetaan ja haitari soi* -kiertue Enontekiön, Kittilän, Kolarin ja Muonion kunnan alueelle, tarkemmin sanottuna Peltovuomaan, Tepastoon, Alakylään, Kangosjärvelle ja Kilpisjärvelle. Näyttelijä **Matti Ristinen** lausui **Eino Leinon**, **Aleksis Kiven**, **Uuno Kailaan** ja muiden suomalaisten runoilijoiden tekstejä ja haitaristi **Reijo Kumpulainen** soitti väliin omia sävellyksiään. Kiertue toteutettiin kylä- ja seurantalolla Kilpisjärveä lukuunottamatta, jossa tilaisuus järjestettiin monitoimitalolla. Esityksissä oli lämmin ja intiimi tunnelma, ja yleisöä oli runsaasti. Esimerkiksi Peltovuomassa paikalle saapui 80 ja Alakylässä 92 ihmistä kuulemaan runoja ja haitarimusiikkia. Yleisöltä tuli paljon positiivista palautetta ja erityisesti kiiteltiin sitä, että tällaisista tapahtumista voitiin nauttia myös syrjäkylillä.

Kesäkuussa, 3.–8.6.2024, toteutimme kaksi kirjoituskurssia Tarinakaira-hankkeen tuella. Kirjailija **Juhani Karila** opetti proosaa ja runoilija **Anja Erämaja** runoutta. Kurssit järjestettiin perinteisten Sodankylän kirjoituskurssien yhteydessä Luostolla. Kurssit kestivät maanantaista lauantaihin ja paikalla oli kaikenkaikkiaan kolmisenkymmentä osallistujaa.

Kirjailija **Juha Hurme** piti Paulaharju-luennon 14.9.2024 Ivalon kirjastossa ja 17.9.2024 Lemmenjoen kansallispuistossa. Karhu-Korhosen kirjastolle ja Martiniiskonpalon sivukirjastolle saapuminen vaati patikointia, mutta sää suosi osallistujia. Mukana järjestelyissä oli Ivalon kirjaston lisäksi Lapin kullankaivajain liitto.

Taija Tuomisen vetämä viikonlopun mittainen kirjoituskurssi järjestettiin Sallassa, Saijan kylässä 13.–15.9.2024. Kurssi soveltui hyvin sekä aloitteleville että kokeneille kirjoittajille. Kurssilla oli kymmenen osallistujaa.

Kirjoja ja vuosikymmenten kaarta sivuttiin lämmöllä Ylitornion kirjastossa 12.10.2024 Annikki Kariniemi -seuran 25-vuotisjuhlaseminaarissa. Alusta asti kaikki 25 vuotta seuran puheenjohtajana toiminut **Marja Tuominen** avasi seminaarin ja sai lämpimät onnittelet ansiokkaasta

toiminnasta: Te annatte meille parempaa elämää, kun kannatte kertomusta ja kulttuuria eteenpäin aina uuteen päivään. Kiitos!

Trubaduuri **Matti Lipponen** Meltosjärveltä musisoi omin ja kansallisten laululyyrikoiden Leinon ja Salmen sanoin. Elämäni kirjat -aiheesta keskustelivat yli kahdenkymmenen osallistujan läsnäollessa **Pekka Juntti** ja **Tapani Niemi**. Lapin kirjallisuusseuran juhlapuheenvuoron Annikki Kariniemi -seuralle esitti **Tapani Tavi**.

Tarinakaira-rahoitusta voitiin käyttää myös Oulun kirjamesseilla 19.–20.10.2024. Messuilta varattiin myyntipöytä ja esiteltiin lappilaista ja seuran jäsenten kirjoittamaa kirjallisuutta messuyleisölle. Osastolla oli esillä 15 kirjailijan ja kirjoittajan teoksia.

Tulevia tapahtumia

Sodankylän Vuojärvellä, Villa Fernándezissa, järjestetään kirjoitusretriitti 1.–3.11.2024. Emäntänä toimii **Inari Fernández** ja luovan kirjoittamisen opettajana kirjailija **Petra Rautiainen**. Kirjoitusretriitti on tarkoitettu kaikille luovasta kirjoittamisesta kiinnostuneille. Ohjelmassa on Petran vetämien kirjoitusharjoitusten lisäksi Inarin äänimaljarentoutus ja yhteistä ulkoilua sekä lepo- ja lukuhetkiä. Kurssi on täyteen varattu.

Runoilija ja runotapahtumajärjestäjä **Harri Hertell** saapuu vierailulle Kolarin kirjastolle torstaina 14.11. esittämään uusia tekstejään sekä keskustelemaan kaikille avoimien lavarunotapahtumien järjestämisestä.

Sodankylässä juhlistetaan 110-vuotiasta kirjakauppaa perjantaina 15.11. Ohjelmaa vielä suunnitellaan, mutta esiintymässä ovat ainakin kirjailija **Jonna Pulkkinen** ja kuvataiteilija **Helena Juntila**. Työn alla on myös pieni valokuvanäyttely kirjakaupan historiasta.

Tarinakaira-hanke huipentuu Suomen pohjoisimmassa open mic -tapahtumassa lauantaina 16.11.2023. Järjestämme *Giellajohka Open Mic* -runoklubin yhdessä runoilija Harri Hertellin ja Giellajohkan lomakylän kanssa. Kaikille avoimessa, pääsymaksuttomassa tapahtumassa illan kutsuvieraana kuullaan runoilija **Niillas Holmbergiä**. Holmbergin esiintymisen jälkeen lava on avoin kaikille runontekijöille esittää omia tekstejään kannustavan ilmapiirin vallitessa.

Taiteen edistämiskeskuksen rahoitusta voidaan käyttää myös Lapin kirjallisuusfestareiden 19.–23.11.2024 toteutuksessa.

Lisätietoja verkkosivuilta

Kaikista tilaisuuksista löytyy lisätietoa seuramme verkkosivuilta ja some-kanavista. Myös kaikki yhteistyökumppanit jakavat tietoa omissa kanavissaan. Loppuvuodelle on tulossa vielä pari tapahtumaa. Niistä tiedotetaan, kun kaikki yksityiskohdat on varmistettu.

www.lapinkirjallisuusseura.fi/tarinakaira

LAPIN
KIRJALLISUUS-
FESTARIT

19.–23.11.2024, ROVANIEMI

Tervetuloa Lapin kirjallisuusfestareille!

LAPIN KIRJALLISUUSFESTAREIDEN 2024 OHJELMA

Festariviikolla Rovaniemi on täynnä kirjallisuuteen ja luovaan kirjoittamiseen liittyvää ohjelmaa.

ARPAN keikka ti 19.11.2024 klo 19

Korundi

Arpan musiikki on ajatonta ja tekstit kuin liikkuvaa kuvaa – oivaltavat, vilpittömät ja tarkkanäköisesti kuvatut tunnelmat liikkuvat Kokkolan Ykspihlajasta aina öisen Helsingin kautta Laila Kinnusen kanssa salakapakaan. Liput: korundi.fi

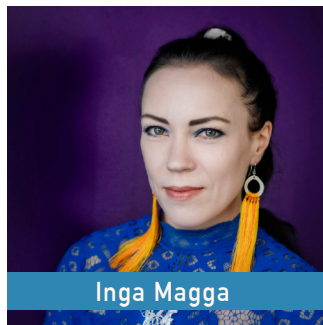
Kirjailijavieraana

INGA MAGGA

ke 20.11. klo 17.30

Arktikum, Aurora-sali

Kirjailija **Inga Magga** kertoo *Puolikas*-romaanistaan, joka on koskettava perhetarina sotienjälkeisen Saamenmaan lapsista ja nykypäivän kaupunkisaamelaisista. Haastattelijana **Tuula Saraniemi**.

Inga Magga

TOINEN TULKINTA? -näytelmäkirjallisuusilta ke 20.11. klo 18

Rokka-sali (Pohjolankatu 4)

Millainen kirjallisuudenlaji on näytelmäkirjallisuus ja miten sen tunnettuutta ja saavutettavuutta voisi edistää? Kuinka kotimaiset näytelmätekstit voisivat useammin saada toisen toteutuksen kantaesityksensä jälkeen? Tilaisuudessa esitetään lukudraamaotteita näytelmistä ”Ilmasilta” (kirj. Salminen) ja ”Linkola, kaltaisemme?” (kirj. Putro & Kahiluoto) Rovaniemen teatterin näyttelijöiden tulkitsemina. **Atro Kahiluodon** ja **Paula Salmisen** lisäksi keskustelemassa ovat teatterinjohtaja **Riku Innamaa**, ohjaaja **Eljas Liinamaa** sekä näytelmä- ja sopimuskoordinaattori **Mika Vainio** Sunklost.

SURKUHUPAISAT SÄKEET to 21.11. klo 19

Musta Kissa (Kansankatu 2)

Pääesiintyjänä **Sonja Huhtaniska**, jonka jälkeen open mic. Juontajana **Niki-Sebasti Saarinen**.

ERÄKIRJAN ILTA pe 22.11. klo 18–20

Saarenkylän kirjasto (Napapiirintie 24)

Vedet ja metsät muuttuvat kovaa vauhtia. Miten se näytetään eräkirjallisuuden linssin läpi? Mukana kirjailijat **Ari Savikko**, **Timo Yrjänä** ja **Sauli Ojatalo**, keskustelua johdattaa kirjailija ja toimittaja **Pekka Juntti**.

RUNOAMIAINEN la 23.11. klo 8.00–9.30

Hostel Cafe Koti (Valtakatu 21)

Runoamiaiselle ovat hotellivieraiden lisäksi tervetulleita kaikki runon ja ruuan nälkäiset. Aamiaisen hinnalla saat nauttia ravitsevan aamupalan lisäksi myös runoilijoiden esityksistä.

PÄÄTAPAHTUMA la 23.11. klo 10–17

Lyseonpuiston lukio (Ruokasenkatu 18)

Katso ohjelma seuraavalta aukeamalta.

RYTMEJÄ JA RIIMEJÄ la 23.11. klo 18–

Bull Bar & Grill (Maakuntakatu 25)

Festariviikko huipentuu rentoon ja kaikille avoimeen iltaan Bull Bar & Grill -ravintolassa.

Klo 20 *Musiikkia lumiluolasta*, **Hannu Paloniemi** ja

Janne Halmkrona. Esitys yhdistää proosaa ja musiikkia uudella tavalla ja koskettavalla tavalla. Ohjelmanumero sisältää *Lumiluolapoika*-romaanista dramatisoituja kohtauksia ja 1980-luvun alun musiikkikatkelmia.

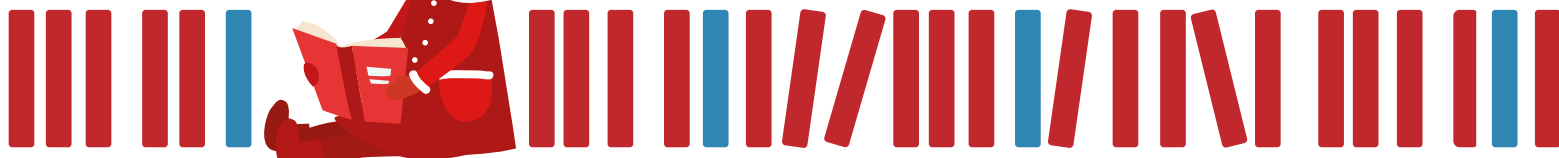
Klo 21 *Sävelrunoelma Reino Rinteen teksteihin*, **Suonna Kononen**. Kononen on säveltänyt ukkinsa, kuusamolaisen kirjailija Reino Rinteen (1913–2002) luontorunoutta ja julkaissut sävellyksistään Rinne-runomusiikkilevyn.

Hannu Paloniemi & Janne Halmkrona

Suonna Kononen

PÄÄTAPAHTUMA Lyskalla la 23.11. klo 10–17

Lyseonpuiston lukio (Ruokasenkatu 18)

Vapaa pääsy

10–17 KIRJOJEN JOULUMYYJÄISET

Tarjolla on lappilaisia uutuuksia, klassikoita ja muuta pukinkonttiin sopivaa kirjallisuutta kaiken ikäisille.

LYSKAN KAHVILA
palvelee koko
festaripäivän.

KIRJAILIJAHAASTATTELUT JA JÄSENTEN KIRJAUUTUUDET

Tule kuuntelemaan esittelyitä seuran jäsenten kirjauutuuksista sekä kirjailijavieraiden haastatteluita.

10.15 – 10.30 Avaus, Suomen kirjailijaliiton varapuheenjohtaja **Paula Havaste**

Väylän priisi -palkinnon jakaminen ja Lapin alueellisen taidepalkinnon juhlistaminen

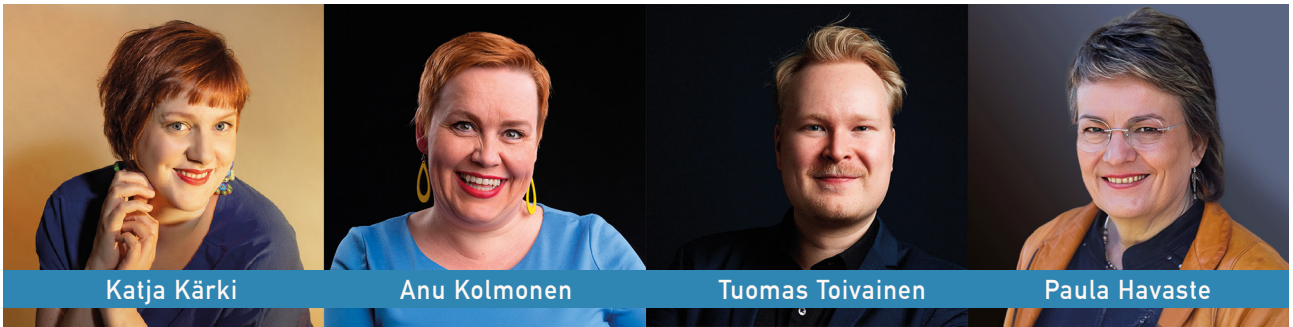
10.30 – 11.30 **Anne Lukkarila, Elina Viitanen** ja **Katja Kärki**, haastattelijana **Tuula Saraniemi**

12.00 – 13.00 **Pirkko Sihvonen, Sonja Huhtaniska** ja **Tuomas Toivainen**, haastattelijana **Niki-Sebasti Saarinen**

13.30 – 14.30 **Terttu Tuuri, Kaija Anttonen** ja **Anu Kolmonen**, haastattelijana **Kirsi Karhu**

15.00 – 16.00 **Tiitu Sergejeff, Pirkko Jurvelin** ja **Paula Havaste**, haastattelijana **Tuija Ohtonen**

16.15 – 16.30 *Kolme viikkoa lukuiloa* -voittajien palkitseminen, Lapin Kansa ja Pohjolan Osuuspankki

10–15 SATUSIIPI, ohjelmaa leikki-ikäisille

Satusiivessä vietetään yhteisiä lukuhetkiä satujen ja runojen parissa, askarrellaan minikirjoja, väritetään satukuvia, katsellaan nukketheateriesitystä ja tutustutaan rakkaisiin satuhahmoihin. Joulupukkikin ilmoitti vierailevansa Satusiivessä! Piipahda Satusiivessä milloin vain.

10–15 LUONTOKIRJOITUSTUSTYÖPAJA

Inspiroidu luonnosta ja lähde sanojentäyteläiselle neulaspolulle kirjailija **Monni Himarin** luontokirjoitustyöpajassa. Ota mukaan vihko ja kynä, sanaile hetki tai halutessasi useampi luovan kirjoittamisen harjoitus. Työpaja on avoin kaikille kiinnostuneille.

10.30–13.30 TEE OMA TIETOKIRJA -TYÖPAJA

Tule tekemään oma pieni tietokirja haluamastasi aiheesta. Vihkosta ei tarvitse tehdä valmiiksi asti, vaan sen saa mukaansa. Työpaja sopii kaiken ikäisille, erityisesti koululaisille. Työpajassa voi vain piipahtaa tai olla koko ajan mukana. Ohjaajana kirjailija **Paula Havaste**. Työpaja on osa Tietokirjafanit-hanketta, jonka mahdollistaa Alfred Kordelinin säätiö.

14–16 OPI ANIMAATIOSTA -VINKKIPAJA

Hullu-hullumpi-yläaste-animaatiosarjan käsikirjoittaja ja luoja **Tuomas Toivainen** kertoo käytännönläheisiä esimerkkejä ja vinkkejä kaikille animaation tekemisestä kiinnostuneille. Ota muistiinpanovälineet mukaan!

10–15 KIRJASTOAUTO Lyskan pihassa

PÄÄTAPAHTUMAN HAASTATELTAVAT KIRJAILIJAVIERAAT

Paula Havaste on paljasjalkainen rovaniemeläinen, Lyskan kasvatti, jonka harharetki etelässä alkoi lukion jälkeen ja jatkuu yhä. Hän väitteli kulttuurintutkimuksen alalta Oulussa, mutta työskentelee tiedeviestinnän parissa Heurekassa, asuu Nurmijärvellä ja kirjoittaa pääosin kesäpaikassaan Viron Saarenmaalla. Historiallisten romaanien sarjoja on useita, niistä Lapinmaa-sarja sijoittuu muinaiseen Lappiin. Uusin kirja *Luode* ilmestyi 2024, ja se on osa Nuijasodan sekä hakkapeliittojen ajasta kertovaa sarjaa. Aktiivinen toiminta kirjailijoiden edunvalvonnassa on tuonut luottamustehtäviä mm. Suomen kirjailijaliiton varapuheenjohtajana ja hallituksen jäsenenä Sanastossa ja Euroopan kirjailijajärjestöjen liitossa.

Anu Kolmonen on tervolalainen ämpäripää; pohjoisen veden rannalle syntynyt ja juurtunut kirjailija, jolle Peräpohjola on omintakeinen kielen ja mielen tila. Kolmosen teoksissa pääosissa ovat yhteiskunnan syrjäyttämät ja nyrjättämät, joihin hän kertoo kuuluvansa itsekin: ”Mie pyrin kirjottamala löytämään ymmärrystä meile, joitten elämäsä on käyny paska mäihä.” *Partisaanivalsi* (Aviador 2022) on tarina Peräpohjolan vahvoista naisista ja heidän pakostaan pärjätä ilmapiirissä, jota leimaavat alituiset hylkäämiset ja kelpaamattomuuden tunteet. *Taapelitaivas*-kirjassa (Aviador 2024) kirjailijan käsittelyssä ovat sodanjälkeisen Kemin sahayhteisön ihmiset.

Katja Kärki on kolme romaania kirjoittanut kirjailija, joka on vastikään muuttanut Rovaniemeltä takaisin kotiseudulleen Pohjois-Karjalaan. Lappi on kuitenkin jättänyt lähtemättömän jäljen, samoin Lyska, jossa Katja pyörähti vuoden ajan äidinkielen ja kirjallisuuden opettajana. Esikoisromaanin, *Jumalan huone* (2019), punoo yhteen tarinat kolmesta eri-ikäisestä mutta samaan lestadiolaiseen sukuun kuuluvasta naisesta. Pohjoiseen sijoittuva, mytologiasta ammentava *Eeled* (2021) oli vuonna 2023 Lappi-kirjallisuuspalkinnon finalistina. SKR:n Lapin rahaston myöntämän apurahan turvin Katja pystyi kirjoittamaan fiktiivisen elämäkertaromaanin kuvanveistäjä Eva Ryytäisestä, *Evan neljä elämää* (2024).

Tuomas Toivainen on 26-vuotias rovaniemeläislähtöinen käsikirjoittaja, joka on luonut Yle Arenassa suursuosiota niittäneen *Hullu-hullumpi-yläaste*-animaatiosarjan. Kymmenen vuotta sitten Tuomas kävi Lyskalla ensimmäistä lukiovuottaan ja työsti illat animaationsa ensimmäistä tuotantokautta. Pohjoisen pikkukaupungin yläkoulunuorista kerrotun tarina sai odotetun päätöksensä tänä keväänä sarjan kuudennen, eepin kauden myötä. Tuomaksen kirjoitustyylillä on vahvan humoristinen ja satiirinsävytteinen. Jokaisen jakson ytimessä on toimiva tarina, mistä juontuen Tuomas on ristinyt tuotantoyhtiönsäkin Tarinapaja Oy:ksi. Vapaa-ajallaan Tuomas on intohimoinen teatteriharrastaja, joka on nähty vuosien varrella mm. Lapin ylioppilasteatterissa.

Kirjoja ovat festareilla myymässä mm.

Kairaamo, Sodankylä
Kioletär Inari, Kaamanen
Sininen Jättiläinen, Rovaniemi
Tammikuu Oy, Rovaniemi
Väyläkirjat, Rovaniemi
Timo K. Mukka -seura
Pirkko Jurvelin
Kirsi Karhu
Katja Kärki
Anne Lukkarila
Merja Männikkö
Hannu Paloniemi
Tuula Saraniemi
Tiitu Sergejff
Riitta Taipale
Terttu Tuuri
Elina Viitanen
Timo Yrjänä

Yhteistyökumppanit

Bull Bar & Grill
Hostel Café Koti
Korundi
Lapin Kansa
Lapin tietokirjailijat
Lyseonpuiston lukio
Musta Kissa
Pohjolan Osuuspankki
Rovaniemen kaupunginkirjasto
Rovaniemen teatteri
Sanaseura
SKR, Lapin rahasto
Suomen Näytelmäkirjailijat
ja Käsikirjoittajat ry
Taiteen edistämiskeskus

Järjestäjä

Lapin kirjallisuusseura ry
www.lapinkirjallisuusseura.fi

Pohjolan OP

Taiteen edistämiskeskus
Centret för konstfrämjande
Arts Promotion Centre Finland

Lapin Kansa

Kaksi runoa

Olen yksinäinen ritari, levoton ratsumies lännen.
 Kun miekkani sivaltaa, vieritän kyöneleen,
 luotini kun vihamieheni rinnan lävistää, kuvotuksesta käännän katseen,
 En ole mitään ilman neitoa, kotiin palatessa kukaan ei ratsasta minun rinnalla.
 Kuulen lehtien havinaa, luonnon kauneutta.
 Voisiko korvissa edes hetken soida muutakin kuin huminaa ja tykkien pauketta?
 Kurotan käteni kohti lehtiä, haluan siihen vihreää ja hedelmää,
 mutta siihen jää vain hiekkaa ja tuhkaa.
 Mitä voin puolustaa, kun mitään ei jää jäljelle?
 Miksi haluaisin kuulua joukkoon, jolle olen vain siitosori, rikkova työkalu ja bensan sytyttävä tulitikku?
 En kestä tätä meteliä enää, alan juoksemaan, mihin tahansa, jossa hukkuisin hiljaisuuteen.
 Jalkani eivät kannan, kompastun, jatkan ryömien.
 Kunhan pääsisin metelistä pois, hiljaisuuteen hukkumaan.
 Mihin tarvitsen kultamitaleja ja kunniaa, kun en voi kumpaakaan kantaa?

Uupuneena jää ihmisparka puun juureen istumaan,
 katsomaan, miten kaikki menee päin helvettiä.
 Ankea näkymä saa sydämen takomaan rinnassa, hien valumaan pitkin poskea,
 kun ihmisparka odottaa vuoroa päästä osaksi tätä kaikkea.
 Ei ihminen luonteelleen mitään voi,
 sotatorvi soi jo ennen kun ehtii valjeta uusi aamunkoi.
 Haihtukoon kehityksen toiveuni, suonissa virtaa veri ja tuli.
 Ja kun istuva ihmisparka tajuaa olevansa osallisena ankeaa näkymää,
 hiensä ja verensä virtaavan jokena, on jo liian myöhäistä.
 Hakkaan takaraivoani vasten puun runkoa ja kiroan sitä,
 että kuulun saastuneeseen lajiin.
 Lajiin, joka on verellä koodattu, joka marssittaa nuoret kohti turhaa kunniaa
 ja rakentaa rajansa kaatuneiden luista.
 Lajiin, jonka perusta on hiilestä rakennettu.
 Vaisto ohjaa kohti uutta veriuhrin.
 Ja se laji saa tuhkana haihtua.
 Tähti, jos kuulet toiveeni, polta saastunut Maa nopeasti, jottei ihmisvirus leviäisi.
 Sen on tuli saastuttanut, tuli saa sen puhdistaa.
 Tulesta on kaikki alkanut, tuleen saa kaikki loppua.

Niki-Sebasti Saarinen

Uhka

On suurimmat uhkat
ihmisen luomat,
ne vallan ja ahneuden
esiin on tuomat.
On saastuneet maailman
luonto ja meret
ja sodissa virtaavat
viattomain veret.

Ollaanko menossa
loppua kohti?
ei sitä kyllä
aatella tohdi,
lellä päivän
vain kerrallaan
ja toivoa käännettä
parempaan.

Ella Pohjanen

Minä tanssin valossa. Minä olen valo.

Minä hämmennyn ja joudun sekasortoon.
Minä ihmettelen mihin ajatus karkaa. On kuin minulta vietäisiin pohja ja
sinkoilien sinne tänne.

Minä etsin vastauksia, mutta kuulen vain hiljaista huminaa. On kuin
minussa asuisi pieni karkulainen, joka katoaa ja palaa.

Tämä on minun hätähuutoni.

Sisälläni asuu kaipaus.

Minua metsästää kalman pyörä. Tunnen kipua.
Minä ajaudun pohjamutaan.
En enää tunne kosketusta.
Kipu viiltää minua, synnyttäen arvet, joiden kanssa elän lopun elämääni.

Minun matkani on loputon. Jokainen kerrostuma minussa huutaa
kaipausta elämään.

Minun veri on niin sakeaa, mutta voimani vähenevät.
Olen syvyyksissä. En saa happea.
Minä huudan, huudan lujaa, mutta kukaan ei kuule.

Minun haavani syvenevät, enkä voi enää kurottaa kohti korkeuksia.

Minun pieni henkäys elämälle katoaa äärettömään ikuisuuteen. Tyhjyyteen.
Olen voimaton.

Pinta on niin kaukana.
Minun pintani niin ohut.
Pinnan alla minä olen mitätön.

Tiitu Sergejeff, kirjasta Hiljainen henkesi. Elämän Taikapöly 2024.

Helena Juntila: Jonnan ja Helenan kirjaoprosjektin, nro 3. Kuva Jukka Tarkkainen

Enkeli Tea Lemberpuun maalauksessa

Kuka sinua roikottaa, enkeliparka, kultaisen köyden varassa taivaan kerrostalon katolla matalan kaiteen yli? Suuttuiko joku ja uhkasi pudottaa takaisin maan pinnalle? Pelottaako? Eikö siellä yöilmoissa luoteta siipiin? Eivätkö ne olekaan oikeat? Vahaa vain, auringon poltteessa sulavaa? Onko aurinko siellä yllä vai alla? Minne vesi virtaa? Minne kertyvät kinokset? Missä purkautuu ukkonen? Kerro, ennen kuin tulen sinne! Vai et kai ole salama ja iske meihin, alhaisiin? Itsemurhapommittaja? Enkeliltä näytit, reppanalta, uhrilta, mutta en ole enää varma. Olet liian kirkas, liian kultainen, liian terävä. Kohta sinä putoat, ja taivas repeää maahan asti. Sano jotain ennen sitä.

Anna Kyrö

Uhka

Entäs, jos onnistun hyvin
se on pelkoni syvin
perhe tuloksesta tykkää
onnea aina vaan lykkää

Liiankin hyvin kirjoitan
elämän voimaa sanoitan
raskasta on olla suosittu
olo on enemmänkin kuohittu

Varuillaan pitää aina olla
jos et olekaan nyt nolla
huominen onkin yllättäen hyvä
hämmennys todellakin syvä

Minäkö jotain ihan osasin
tekstin ihmeestä kasasin
valmistettu käsin omin
tuloksena kauppalista somin

Ilkka Pekkarinen

Taalu (Tea Lemberpuu)

Minun taivaani hajooa
Suojamuurit putoavat mereen
Enkeli repeytyy taivaankannesta,
samalla uskoni maailmaan häviää
Ei kaikki ole kultaa mikä kiiltää, enkelitkään
Laiva vajoaa hitaasti hämärään
kuin talo joka hiekalle rakennetaan

Voi sitä, joka uskonsa menettää!
Palava pensas hiiltyy rannalla,
minun rannallani
Nyt en enää... kestä

Elsa Partala

Sanot,
sana RAAKKU,
on jo niin RUMA
ei se herätä
myötätuntoa.
Sanot myös,
niitähän on tuhansia
ja taas TUHANSIA, TUHANSIA, TUHANSIA,
tuho ei herätä
huolta.
Sanot,
se oli vain
pieni sattuma
p i t k ä s s ä joessa,
jonka nimikin on turhasta kertova
HUKKAJOKI -
hukkatavaraa, susia.
Siis, ymmärrätkö oikein,
jos jokin on jo sanana
RUMA ja tarpeeton,
sen saa tuhota?
Päteekö sama IHMISTEN
nimiin ja paikkoihin?
No, ei tietenkään,
sanot ja katsot
minua
kuin ymmärtämätöntä lasta.
Entä, jos sana olisi
jokihelmisimpukka?
LOPETA JO TURHA JANKUTUS!
EI OLE UHKAA!

Tuula Saraniemi

uhka

jänis vienyt takapihan tulppaanit
koko kesäloma sataa

raekuuro happosade kirvat sääsket jättipalsami kurtturuusu
bensan tuoksu pyöräyttää yllemme kalvon niin ettet näe tummia pilviä
kun istut vieressäni, pelkään isoja kareja, vaikka näytät kaikuluotaimesta minulle vain
pieniä kalaparvia

kaikki virtaa eteenpäin, en saa mitään kiinni, istutan suojaksi idänkurjenmiekan
hybridivaikuttaminen puhut vain minä katson, käännyn pois syljet

jäädä yksin

tulla tallotuksi

paeta

Sangriastani loppuvat jäät	sinulta ammuksiset
kuulen risahduksia	
bluetoothisi huutaa <i>hyvää yötä maailma</i>	
suurin uhka on elämä sinä sanot	olisi edes elämä
suurin huoli lapsista lapsenlapsista	olisi
trombi hurrikaani tulva tsunami	vain pimeys
nähdä niin ettei kukaan kuule liikkuvat huulet vain	huolet
ettei maailmaa	
ettei minua sinua	heitä
enää ole	

Kirsi Karhu

Kalastan pelkoani	Päässä kuhmuja
tunnekuohusta	haava ja mustasilmä
väsyttän	uskallettava
pelko vääntää minua	jälleen yritettävä
kuin vapaa	pakoon yksinäisyyttä
väsyyntä väsyttäjää	
isä opetti miten vatsa viilletään.	

Sonja Huhtaniska

Ella Pohjanen

Lehden kuvataiteilija: **Helena Junttila**

Olen toiminut vapaana taiteilijana vuodesta 1989. Olen pitänyt lukuisia näyttelyitä sekä kotimaassa että ulkomailla. Minulle myönnettiin Lapin taidepalkinto vuonna 2013. Asun Sodankylässä Askan kylässä. Kemin taidemuseoon tulee loppuvuonna seuraava näyttelyni *Matriarkka*. Suomen Kulttuurirahasto myönsi minulle kahden vuoden apurahan näyttelyn tekemiseen.

Pohjoinen on minun ilmansuuntani, kotini, paikka, jossa haluan elää. Teoksiini olen luonut oman pohjoisen kuvastoni, pohjoisuuden ymmärtää niitä katsoessa.

Teokseni kertovat ajatuksiani siitä, millaista on olla ihminen. Taiteen välityksellä voidaan kertoa asioita eri tavalla kuin sanallisesti; näyttämällä. Alitajunta tuottaa kuvia vapaasti. Näen teoksissani suuria tunteita, ihmettelyä elämästä ja huumoria. Eläinhahmo kertoo myös ihmisyydestä omalla tavallaan. Teen tussipiirroksia, monotypioita, akvarelleja ja akryylimaalauksia yleensä paperille. Lehtipiirroksia-sarja koostuu tussipiirroksista kuivatuille kasvien lehdille.

Kuva: Jukka Tarkainen

www.helenajunttila.net, <https://www.instagram.com/helenajunttila/>

Asioita, joita haluaisimme tietää

Asioita, joita haluaisimme tietää on taidemaalari **Helena Junttilan** ja kirjailija **Jonna Pulkkinen** kirjeenvaihtoon ja dialogiin perustuvat esseeteos, jonka aiheita ovat pohjoisuus, pohjoinen identiteetti ja arkinen, arktinen mielenmaisema eri taide- ja kulttuuriteosten sekä niiden suomien näkökulmien avulla tarkasteltuna. Esseissä pohditaan mm. Lapin ja Espanjan Katalonian eroja ja yhtäläisyyksiä, sitä, onko Ruotsi vasemmalla vai oikealla ja sitä, millainen kasvualusta pohjoisuus on kulttuurille ja taiteelle. Teosta synnytetään kirjeenvaihdolla, jossa Pulkkinen lukee kirjoittamansa kirjeen ääneen, jonka aikana Junttila piirtää kuulemansa perusteella.

Työn alla olevasta teoksesta on tässä lehdessä muutama näyte. Sivujen 4, 23 ja 27 työt ovat osa Helenan ja Jonnan projektia.

Jonnan tekstit ja Helenan piirrokset

Piirros sivulla 4

Hyvä Helena. Annie Ernaux aloittaa Vuodet-romaaninsa seuraavasti: ”Kaikki kuvat katoavat.”

Piirros sivulla 23

Hyvä Helena. Joskus ihmisen täytyy sitoa itsensä kiinni pannuhuoneen putkistoon, jotta säilyisi hengissä.

Helena Junttila: Jonnan ja Helenan kirjaoprosjektin, nro 5. Kuva Jukka Tarkiainen

Piirros yllä.

Hyvä Helena. Haluaisin kysyä, että mitä sinä tavoittelet kuvillasi vai tavoitteletko mitään. Kysymys tuli mieleeni, kun luin Annie Ernaux'n kirjoittavan: "Hän haluaisi pelastaa jotain ajasta, jonne me emme enää koskaan pääse." Koska sitä minä kirjoittaessani ainakin yritän tehdä: pelastaa – ei vain dokumentoida tai säilöä muistiin – jotain tästä ajasta. Kun lasken kynän paperille ja alan kirjoittaa, jokainen piste ja millinkin mitainen viiva, joka yhdistyy seuraavaan viivaan muodostaen kirjaimia, sanoja ja lauseita ja lopulta kokonaisuuksia, jotka saman tien muuttuvat osaksi menneisyyttä ja jo tapahtunutta, mutta välillä myös luoden uutta. Aina välillä huvitan itseäni muistuttamalla vanhasta jutusta, jonka mukaan meidän peukalonkynnessä oleva pieni hiukkanen voi olla kokonainen maailma."

Kirjalaari – uutuuksia

Kirjalaarissa ovat mukana Rovaniemen kaupunginkirjaston Lappi- ja saamekokoelmiin 11.10.2023–10.10.2024 saapuneet uutudet.

Aikuisten kertomakirjallisuus

Alaranta, Johannes: Armoton Pohjanmeri. Väyläkirjat, 2024.

Alatalo, Jouko: Kertomus Kemin Lapista ja uudesta papista. Momentum Kirjat, 2024.

Alatalo, Ritu-Tuuli: Huomista ei tullut. Omakustanne, 2023.

Blomster, Tapani: Kullan hinta : poliisiromaani. Osa 2. Atrain & Nord, 2024.

Blomster, Tapani: Rakkauden hinta : poliisiromaani. Atrain & Nord, 2024.

Havaste, Paula: Luode. Gummerus, 2024.

Heikkinen, Mikko-Pekka: Poromafia. Osa 2. Johnny Kniga, 2023.

Henriksson, Ralf: Jäämeren rata. Bookcover, 2023.

Hyttinen, Veli-Matti: Ketunkolo eli Käpykaartilaisen päiväkirja. Osa 11. Etulinja-Kustannus, 2023.

Hyttinen, Veli-Matti: Ketunkolo eli Käpykaartilaisen päiväkirja. Osa 12. Etulinja-Kustannus, 2024.

Hyvönen, Tapani: Jäisellä rannalla. Atrain & Nord, 2024.

Jaatinen, Pekka: Viipuri. Johnny Kniga, 2024.

Jansson, Eija: Rusthollarin poika. Saaga-kirjat, 2023.

Kainulainen, Urpo: Kokko-ojan karhu ja muita eräjuttuja. Väyläkirjat, 2024.

Karpalo, Ella: Heidän ovat hiljaiset naiset. Omakustanne, 2023.

Keitaanpää, Liisa: Pakkomuutto. BoD, 2024.

Kinnunen, Matti: Inariin. Omakustanne, 2023.

Kinnunen, Seppo T.: Tyhjät ikkunat. Atrain & Nord, 2024.

Kinnunen, Tommi: Kaarna. WSOY, 2024.

Kitti, Henni: Majakka (työnimi). Kustantamo S&S, 2024.

Kolmonen, Anu: Taapelitaivas. Aviador, 2024.

Koskinen, Pasi: Yleinen tie päättyy: novellikokoelma. Käsité-kirjat, 2023.

Kuusela, Saija: Raja. Tammi, 2023.

Kärki, Katja: Evan neljä elämää. Bazar, 2024.

Labba, Sinikka: Marryn salaisuus. Saanantauti 2. Väyläkirjat, 2023.

Laitila, Johanna: Kanin hetkellä. Otava, 2024.

Laukkanen, Petri: Woman on Mars. BoD, 2023.

Liimatta, Tommi: Tyttönimi. Like, 2024.

Lindell, Sebastian: Ossaus. Timo Liukkonen, 2023.

Line, Maijali: Sekään ei riitä : kaamoksensininen Lapin tango ja verenmakuinen suomalainen suuruudenhulluus. Akate, 2024.

Magga, Inga: Puolikas. Like, 2024.

Matikainen, Harri: Lohensoutaja. Mediapinta, 2023.

Metsälä, Ilkka: Iljetys. Atrain & Nord, 2024.

Metsälä, Ilkka: Tuska. Atrain & Nord, 2023.

Multisilta, Jenni: Umpihangessa alttarille. Otava, 2023.

Niemi, A.J.: Auroran viimeinen ääni. Sininen jättiläinen, 2023. (The Last Sound of Aurora, englanninkielinen käännös 2023)

Ojala, Anu: Taivasverkko. Gummerus, 2024.

Parkkari, Jukka: Paperitiikerit. Arktinen Banaani, 2024.

Peltonen, Leila M.: Veljeni kirja : muistumia, merkintöjä. Momentum Kirjat, 2023.

Pirttima, Tuomo: Kaksi karpästä. Johnny Kniga, 2024.

Pokka, Hannele: Kosken tytär. Väyläkirjat, 2023.

Puranen, Reijo: RPNB 4. Mediapinta, 2023.

Pylväs, Ritva-Elina: Kotkan jäljet taivaalla. Mediapinta, 2024.

Rantanen, Linda: Minne Jumala ei näe. Deadline Kustannus, 2023.

Rautio, Alho: Eihän pyörivään pölkkyyn naula osu. Omakustanne, 2023.

Romppainen, Katariina: Neljäs pyörä. SAGA Egmont, 2023.

Rusanen, Jari: Veritorstain varjossa. Väyläkirjat, 2024.

Rämö, Satu: Jakob. WSOY, 2023.

Sipola, Pauli: Kaikenlaisia ihmisiä ”töissään”: ihmislousteitten kirjoja maailman tuulissa. Omakustanne, 2023.

Sipola, Pauli: Äijän joutavia jorinoita : eläinten täyttämisen riemua ja tuskaa. Omakustanne, 2023.

Suutari, Yrjö: Aapojen takaa : erätarinoita ja muita kertomuksia. Väyläkirjat, 2023.

Tammela, Taisto: Rahajärven keisari ja muita luontokertomuksia. Väyläkirjat, 2023.

Tervo, Jari: Eeva ja Aatami: epähistoriallinen romaani. Otava, 2024.

Tervo, Jari ja **Kati**: Ukko ja mökki. Otava, 2024.
Tiuraniemi, Olli: Jänkäpalleriina: pakinoita jokivarren miehestä. Väyläkirjat, 2024.
Torvinen, Harry: Tuntematon dystonia: vääntynyt elämäni : elämäkertaromaani. BoD, 2024.
Tuulenkylä, Pekka: Ota vene, jätä kaikki. Atterossi Graphic Arts, 2024.
Viinamäki, Elina: Käypä hoito. Atena, 2024.

Aikuisten runot

Aho Valde, Nikkinen Heidi: Ilon aika. Mediapinta, 2023 (runokirja.fi)
Aikio, Inger-Mari: Tänään on viimeinen päiväni = Otne lea mu mañimuš beaivi. Aviator, 2024. (pohjoissaame/suomi)
Alasaad, Yousra: Elämä opettaa: voimasanoja Yousralta. Omakustanne, 2023.
Gahmberg Emma, Suominen Kaisla: Leggistâm soroidân lyeniliitân : tiivtah tobdoin. Anaräskielä servi, 2023. (inarinsaame/suomi)
Gromov, Mikko: Kuin kaksi tarinaa. BoD, 2024.
Gromov, Mikko: Käännöskukkaan kadonnut – Lost in translationrose. BoD, 2023.
Gromov, Mikko: Päihdeosuuskunta. BoD, 2024.
Haaja, Raimo: Ruska. Omakustanne, 2023.
Haaja, Raimo: Yksin jäänyt. Omakustanne, 2024.
Häkkinen, Onni: Tunturi huutaa. Mediapinta, 2023. (runokirja.fi)
Häkkinen, Onni: Vuosien mennän. Mediapinta, 2023. (runokirja.fi)
Impiö, Juho: Jättää arvet. Mediapinta, 2024. (runokirja.fi)
Jokitalo Virpi, Aho Valde: Kevään toivo. Valde Aho, 2023.
Joy, Francis: Wild Wisdom from the Arctic North : a Book of 100 Magical Poems, Verses and Thinking. Volume 3, A Journey Through the Eight Seasons. Omakustanne, 2024.
Kajosmäki, Salli: Kallio. Omakustanne, 2023.
Kanto, Kati: Tummansininen huone. Omakustanne, 2024.
Osola, Pirjo: Aurinkokylpylä. Mediapinta, 2023. (runokirja.fi)
Paldanius, Maria: Keinovaloilmio. Momentum Kirjat, 2023.
Rantala, Pirjo: Kirjopyykkiä kirjoittamalla. Väyläkirjat, 2023.
Salla, Juha: Musta kuu. BoD, 2023.
Saraniemi, Tuula: Huutoja – kokoelma runoja. Omakustanne, 2024.

Silveri, Sini: Haisee kaikkia tuoksua. Khaos Publishing, 2023.
Tavi, Tapani: Ounasjoen kuuhu. Runohuone, 2024.
Tervola, Jarkko: Onnenpisaroita. Omakustanne, 2023.
Widenius, Erkki: Jaettu mielenhäiriö. Kulttuurivihkot, 2024.

Näytelmät

Kaila, Erkki: Sadan vuoden sairaskertomus. Omakustanne, 2024.

Lastenkirjallisuus

Erkkola Maijaliisa ja Pajulahti Riikka, kuvittanut **Konttila Tiina**: Kestokamujen yllätysjuhlat: sambuuseja ja salapoliiseja. Gaudeamus, 2024.
Haapala, Niina: Olio ja suuri suru. BoD, 2023.
Haapala, Niina: Olio lähtee matkalle. BoD, 2024.
Järvinen Raija, kuvittanut **Pakkanen Anna**: Kuura ja Pyry. Enostone Kustannus, 2024.
Karjalainen T., Jääskeläinen Juhani: Shamaani Inkan taikakirja. Kustantaja tuntematon, 2023.
Koskela Päivi Tuulikki, kuvittanut **Kenakkala Hanna**: Koodinimi Susi. Atrain & Nord, 2024.
Lumi, Tanja: Husky ja muut maailmat. Husky-tarinat, osa 2. Valmiixi, 2023.
Marttinen Tittamari, kuvittanut **Konttila Tiina**: Tuisku ja valkoisen poron tapaus. Mäkelä, 2024.
Paltto, Kirste: Gii gurrii Ántá-ádjá vitriinna? Davvi Girji, 2023. (pohjoissaame)
Sergejeff, Tiitu: Tiutun joiku. Elämän taikapöly, 2023.
Wahlstedt-Niskanen, Piriita: Onni ja Lapin noidan lumous. BoD, 2023.
Veitonmäki, Anniina: Patu fiskis peivi 1. Ilo Publishing, 2024. (inarinsaame)
Welling Annika, kuvittanut **Taivalkoski Miia**: Biegga ja yöttömän yön salaisuus. Sininen Jättiläinen, 2024. (käännös englanniksi 2024)
Welling Annika, kuvittanut **Kännö Aino**: Biegga Tuliketun jäljillä. Sininen jättiläinen, 2023. (käännös englanniksi 2023, käännökset saksaksi, italiaksi, ranskaksi ja espanjaksi 2024)
Venho Johanna, kuvittanut **Pelliccioni Sanna**: Matkamunistikirja. Teos, 2024.

Kuva: Minna Kurttila

Kokemuksellinen tapahtumakertomus

Erkki Kaila: **Sadan vuoden sairaskertomus**

Kävin lauantaina 21.9. katsomassa **Erkki Kailan** näytelmän *Sadan vuoden sairaskertomus* Rovaniemen kulttuuritalo Wiljamissa. Näytelmä oli Lapin ylioppilasteatterin toteuttama laadukas kokonaisuus.

Musiikin ja lavastuksen minimalistiset ratkaisut toimivat ja saivat lisäsyvyyttä Kailan maalauksista. Maalausten luonne korosti ylisukupolvisuutta sekä yksilön mielen kerroksellisuutta. Näyttelijät tekivät vakuuttavaa työtä kautta linjan. Vanhemman Erkin roolista ja ohjauksesta vastannut **Juha Hurme** on tavoittanut hyvin paljon erkkimäisiä piirteitä äänenpainoista ja lakonisista toteamuksista lähtien. **Jussi Jokinen** esitti Erkin isän Niilon roolia. Hän, kuten myös isoisä Kaarlo esittänyt **Tuomas Ylifranti**, toivat hienoilla eleillä ja olemuksillaan esille eri aikaa eläneiden Kailojen maailman. Esimerkiksi Niilon puheen runsaus, tietävyys ja itsensä viisaudella etäännyttäminen tulivat hyvällä tavalla kauniisti esille, samoin kuin Niilon ja Kaarlon välinen suhde. Niilon kokemus siitä, että hän ei riitä Kaarlolle, peilasi Kaarlon omia riittämättömyyden tuntemuksia.

Näytelmässä korostui hienosti oivallus siitä, että vaikka omat isämme ja isoisät ovat tuntuneet etäisiltä, he ovat välittäneet ja rakastaneet, kokeneet jälkeläisistään ylpeyttä ja huolta, mutta ovat olleet elämän arjen

tasosta rikki revittyjä sie-luja, maailman mullistusten pelinappuloita.

Itselleni heräsi näytelmän taustoista kysymyksiä, mitä

kautta ja miten Erkki oli saanut tietää näytelmässä esiin tuotuja asioita valokuvan katoamisesta, pikkujättiläisen ilmestymisestä, kuunnelmista ynnä muusta toipuessaan silmäoperaatiostaan pikkupoikana. Joskus kohtalo tai johdatus vastaa ajallaan vahingossa, mutta vahingon mahdollistuminen vaatii töitä ja selvittelyä. Pitää saattaa itsensä tykö ja hiljaiset seinät huutavat vastauksen oikeassa valossa ja hetkessä, silloin kun kysyjä on vastaanottavaisimmillaan. Vimmaisina vastausten vaatija ei kuule, vaikka saisikin vastauksen, etäisyys ja aika mahdollistavat sen, että kuiskaus menneisyydestäkin kuuluu selvästi, kun osaa kuunnella.

Näytelmä sai minut pohtimaan omaa historiaa ja sukuni tarinaa erityisesti suhdettani omaan isääni, isoisääni ja hänen isäänsä. Näytelmässä Erkki Kaila pääsee käymään keskustelua isänsä ja isoisänsä kanssa saman pöydän ääreen. Puhutaan, kysytään, sovitaan

Ei ole muuta keinoa selvittää ja muuttaa maailmaa paremmaksi kuin muistaa ja nostaa menneisyyden haasteet esille. Muuten unohdamme ja historia pääsee toistamaan itseään.

ja anteeksi annetaan. Näytelmän teema on tuttu, vaietut tarinat puhumattomuuden kulttuurissa eivät ole estäneet tarinoiden pursuamista esille kylmänä hikenä yöllä koetun painajaisen jälkeen. Vaiettuja tarinoita kompleksisten mielten kohtaamisena ja pelon kyyneleinä lapsen kokiessa jotain uhkaavaa rakkaiden käytöksessä herättäen tunteita ja runsaasti kysymyksiä.

Näitä kysymyksiä Erkki Kaila on ansiokkaasti kysynyt ja tutkinut perheensä historiaa ja isäsuhdettaan. Sukupolvien ketjun lenkit ovat näyttäytyneet pienen pojan silmin kylmiltä ja kovilta, mutta ajan saatossa lämpö on noussut ruosteena pintaan, eikä ketju näytäkään enää kylmältä ja vahvalta vaan lämpöiseltä ja

hauraalta. Jokaisella meistä on tarinamme ja jokainen on kokenut tarinan omalla tavallaan. Kailan näytelmä asemoituu pitkään ja hienoon suomalaiseen asioiden selvittämisen ja selviytymisen ketjuun. Se alkaa teoksesta *Täällä pohjantähden alla* ja *Sotaromaani* jatkuen *Sadan vuoden sairauskertomukseen*. En kuitenkaan usko, että Kailan teos on viimeinen lenkki tässä ketjussa ja hyvä niin. Ei ole muuta keinoa selvittää ja muuttaa maailmaa paremmaksi kuin muistaa ja nostaa menneisyyden haasteet esille. Muuten unohdamme ja historia pääsee toistamaan itseään.

Mako Pihavainio

Lukupiiriläisten keskustelu Erään kissan tutkimuksista taltioitiin

Miten lukija kokee kielen **Katja Ketun** *Erään kissan tutkimuksia* (Otava 2023) -teoksessa? Tampereen yliopistoon tehtävässä väitöskirjassa (tutkija ei halua vielä nimeään julkaistavan) tutkitaan kirjailija Katja Ketun tuotannossa käytettyä kieltä. Tutkija haluaa vertailla kahden suomalaisen lukupiirin keskusteluja ja ajatuksia romaanista. Toinen näistä valituista lukupiiristä on Suomalaisen Naisliiton Tornion yhdistyksen lukupiiri.

Lukupiirissä luetaan ja keskustellaan yleensä lappilaisten kirjailijoiden tai Lapista kirjoittavien kirjailijoiden kirjoittamia teoksia. Romaanit valitaan yhdessä vuosittain 7–8 kokoontumiskertaa varten. Katja Ketun tuotannosta kirjat *Yöperhonen*, *Rose on poissa* ja *Erään kissan tutkimuksia* herättivät lukupiiriläisten keskuudessa ihastusta nimenomaan runsaan sanavaraston ja huolellisen pohjatyön ansiosta. Katja Ketun teosten koettiin myös vaativan lukijaltaan paljon.

Raili Ilola, lukupiirin vetäjä

Kuva: Aineen taide museo/Jari

Hyvässä seurassa – ajatuksia kirjoittamisen ohjaajilta

Kysymme kolmelta kirjoittamisen ohjaajalta kolme kysymystä.

1. Mikä kiinnostaa kirjoittajia erityisesti tällä hetkellä?
2. Miten etäopetus eroaa lähikursseista kirjoittamisen ohjaamisessa?
3. Mistä koet onnistumisen iloa kirjoittamisen ohjaajana?

Anne Lukkarila, Rovaniemi

1 Moni haaveilee oman kirjan kirjoittamisesta, joten pienryhmät täyttyvät nopeasti. Lapin kesäyliopiston *Kirjoitetaan oma kirja* -käsikirjoituskurssit sekä *Käsikirjoituksen sparraus* -kirjoittajaryhmät ovat nyt todella suosittuja. Kirjaprojekteja on laidasta laitaan: lastenkirjoja, autofiktioita, sukutarinoita, vertaisoppaita, omakohtaisia romaaneeja... Erityisesti ylisukupolvisista traumaista kirjoittaminen tuntuu puhuttelevan etenkin suuria ikäluokkia.

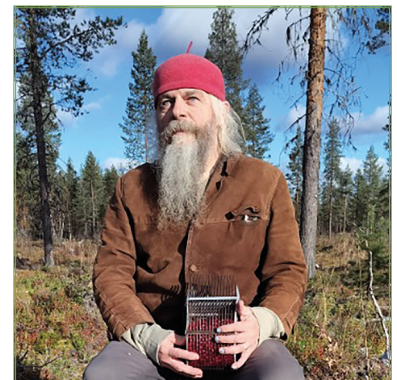
2 Moni kurssilainen yllättyi siitä, miten hyvin etäkursseilu toimii. Toki ohjaajan täytyy ennakkoon suunnitella etäkurssi eri tavoin kuin kasvokkain toteutettavat ryhmät. Etäkurssilla on mahdollista luoda aivan yhtä luottavainen ja turvallinen ilmapiiri kuin lähikursseillakin.

3 Kirjoittajan kehittyminen ja omien unelmien toteutuminen on palkitsevaa. Kun postilaatikkoon kolahtaa jälleen kerran jonkun kurssilaiseni esikoisteos, se sykähdyttää joka kerta. Julkaisen näistä kirjatarinoista juttuja, niitä pääsee lukemaan sivuillani. Uusia on jälleen tulossa! Hienoa, että kirjoittajat tuovat tekstinsä päivänvaloon. Saan myös paljon kiitosta maksuttomasta sähköpostikurssistani. Ne viestit ilahduttavat aina. Moni saa siitä tarvitsemansa avun oman kirjoitusharrastuksen tueksi. Aina ei tekstejään tarvitse julkaista – pelkkä kirjoittaminen riittää. Iloa kirjoittamiseen!

Tapani Tavi, Kittilä

1 Maailman tila. Sodat, niiden laajenemisen uhat ja muutokset ja myllerrykset luonnossa. Toisaalla taas käperrytään omaan turvalliseen kuplaan, nautitaan positiivisesta maisemasta ja sen kertomisesta. Halutaan olla livenä esillä. Tuntuu että kirjoittajat kipuaisivat lavalle esiintymään tänä päivänä aikaisempia vuosikymmeniä enemmän.

2 Etäopetus on intiivisempää kun fyysinen läsnäolo ja ympäristön muu vaikutus tilassa puuttuu. Läsnäolon ja etän yhdistelmän olen kokenut toimivan parhaiten. Omasta boxistaan on joskus hyvä käydä ulkona ja kokea vuorovaikustusta. Antaa ja saada ateljeekritiikkiä.

3 Kun saan ihmisen elämään kirjoittamista peräti poissa olevin katsein. Erityistä hurman huippua tuottaa (juovuttaa, onni sydäntä puristaa ja veri pakkaa päähän) se, kun hän julkaisee teoksen. Siitä huolimatta, kunnia siitä kuuluu kokonaan vain hänelle. Olen saanut kuitenkin elää pätjän matkaa yhteistä aikaa.

Taija Tuominen, Hämeenlinna

1 Elämäkerrallinen kirjoittaminen kiinnostaa erityisesti. Sen metodien käyttäminen proosassa, niin lyhytproosassa, novelleissa kuin romaaneissa, ja lyriikassa. Myös selkeästi omaelämäkerran kirjoittaminen kiinnostaa. Lisäksi kiinnostaa kurssit, joissa kirjoittamisen saa vauhtiin ja kirjoittamisen esteistä pääsee eroon. Tarvetta on myös lähes valmiiden tekstien viimeistelyä käsittelevillä työpajoilla.

2 Etäopetuksessa (Teams tai Zoom) olen tavoittanut kirjoittajia aina Kanadasta Enontekiölle ja Espanjaan. Tavoitettavuus toimii erinomaisesti. Tietenkään siinä ei ole yhteisen luokkatilan kaltaista vuorovaikutusta, mutta pyrin luomaan sen. Lisäksi yhdistän etäopetukseen henkilökohtaiset keskusteluni kurssilaisten kanssa. Lähiopetuksessa jaan paljon aineistoa (kirjoja yms.). Jotakin siitä pyrin toimittamaan myös etäopetuksen opiskelijoille.

3 Kun kirjoittaja löytää omansa, on se sitten esteistä eroon pääsy, kirjoittamisen vapautuminen, teeman tai flow'n löytyminen, menneisyyden painolasteista vapautuminen, tekstin saattaminen julkaisukuntoon ja kustantajalle lähettäminen, mahdollisesti tuore oma kirja kädessä, novelli antologiassa, kolumni lehdessä jne. Jokaisella kirjoittajalla on omat lähtökohdat, kirjoittamisen syyt ja tarkoitusperät. Ja joskus myös kirjoittajan suunnitelma voi muuttua koulutuksen aikana, sillä luovuus tuo luovuutta. Kirjoittaminen on välillä matka, jossa ei tiedä, mihin on lipun ostanut.

KUTSU Lapin kirjallisuusseuran syyskokoukseen

Lapin kirjallisuusseuran syyskokous pidetään
tiistaina 26.11.2024 klo 18 Kittilässä, Runohuoneella osoitteessa Valtatie 44.
Kaikki jäsenet ovat tervetulleita.

Syyskokouksessa käsitellään yhdistyksen sääntöjen mukaan mm. seuraavat asiat:

- vahvistetaan toimintasuunnitelma, tulo- ja menoarvio sekä jäsenmaksujen suuruudet seuraavalle kalenterivuodelle
- valitaan hallituksen puheenjohtaja ja muut jäsenet
- valitaan toiminnantarkastaja ja varatoiminnantarkastaja
- käsitellään muut kokouskutsussa mainitut asiat.

Mikäli yhdistyksen jäsen haluaa saada jonkin asian yhdistyksen kevät- tai syyskokouksen käsiteltäväksi, on hänen ilmoitettava siitä kirjallisesti hallitukselle niin hyvissä ajoin, että asia voidaan sisällyttää esityslistaan.

Jos sinua kiinnostaa yhdistyksen hallituksen jäsenyys, mutta et pääse mukaan syyskokoukseen, ilmoittaudu seuran sähköpostiin 19.11.2024 mennessä. Hallituksen kokouksiin voi aina osallistua myös etänä, joten jäsenen asuinpaikka tai pitkät etäisyydet eivät haittaa.

Ilmoittaudu tilaamamme pitopalvelun vuoksi kokoukseen viimeistään 19.11.2024 sähköpostiin: lapinkirjallisuusseura@gmail.com.

Timo K. Mukka -juhlavuosi

80 vuotta kirjailijan syntymästä

Vuonna 2024 Timo K. Mukan syntymästä tulee kuluneeksi 80 vuotta, ja nimikkoseura juhlistaa tätä merkkivuotta kolmella Lapissa järjestettävällä tapahtumalla. Kaksi ensimmäistä tapahtumaa ovat pienimuotoisempia pop up -tapahtumia Kittilässä ja Pellossa, kolmas, juhlavuoden päätapahtuma järjestetään Timo K. Mukan syntymäpäivänä 17.12.2024 Rovaniemellä.

Timo K. Mukka (1944–1973) on merkittävä ääni suomalaisessa kirjallisuudessa ja kuvataiteessa, ja hänen teoksensa ovat jättäneet pysyvän jäljen suomalaiseen kulttuuriperintöön. Juhlavuoden tapahtumiin on kutsuttu myös kirjailija **Sini Silveri** kertomaan uudesta Timo K. Mukan elämästä kertovasta teoksestaan *Miltä männystä tuntuu olla mänty*. Juhlavuoden tapahtumat kunnioittavat Mukan elämää ja tuotantoa, tuoden hänen työnsä esille eri taiteenalojen kautta myös uusien yleisöjen ulottuville.

Uudet tulkinnat ja mediataide tuovat Mukkaa nykypäivään

Yksi juhlavuoden keskeisistä hankkeista on *Timo K. Mukka tänään* -mediataideteoskilpailu, jossa avoimen haun kautta kutsuttiin taiteilijoita luomaan teoksia, jotka käsittelevät Mukan teemoja mediataiteen keinoin. Kilpailun voittajateos julkistetaan Rovaniemellä päätapahtuman yhteydessä 17.12.2024. Mediataideteoksen tarkoitus on avata tilaa uusille tulkinnoille ja tarjota nykykatsojille mahdollisuus kohdata Mukan maailma tuoreesta näkökulmasta. Tämä projekti heijastaa Mukan omaa taiteellista rohkeutta ja hänen kykyään nähdä maailma toisin kuin muut – taiteilijana, joka ei kaihtanut tabujen käsittelyä teoksissaan.

Juhlavuoden päätapahtuma Lappia-talossa Rovaniemellä 17.12.2024

Juhlavuoden huipentuma on Lappia-talossa järjestettävät iltamat Timo K. Mukan syntymäpäivänä 17.12.2024. Päätapahtuma tarjoaa monipuolisen ohjelman, jossa syvennytään Mukan taiteelliseen perintöön eri näkökulmista. Ohjelmaan kuuluu mediataideteoksen julkistamisen lisäksi muun muassa paneelikeskustelu, joka tarjoaa mahdollisuuden syventyä Mukan teosten teemoihin, kuten luonnon ja ihmisen väliseen suhteeseen, yksinäisyyden sekä pohjoisen karujen maisemien ja ihmiskohtaloiden kuvaukseen, jotka ovat yhä ajankohtaisia.

Päätapahtumassa kuullaan myös **Pekka Kumpulainen & Ystävät** -yhtyeen konsertti. Laulaja-lauluntekijä Pekka Kumpulainen on säveltänyt musiikkia Timo K. Mukan vuonna 1971 julkaisemaan *Punaista*-runokokoelmaan. Timo K. Mukka -seura toivoo, että juhlavuoden tapahtumat innostavat uusia sukupolvia tutustumaan Mukan teoksiin ja löytämään hänen kirjallisen perintönsä ajankohtaisuuden myös 2020-luvulla. Juhlavuoden tapahtumat on toteutettu Suomen Kulttuurirahaston Lapin rahaston tuella.

Tervetuloa mukaan jakamaan muistoja, kohtaamaan uusia tulkintoja ja syventymään Timo K. Mukan taiteelliseen perintöön!

*Timo K. Mukka
-seura on myymässä
kirjoja Lapin
kirjallisuusfestareiden
päätapahtumassa
23.11.2024.*

timo.k.mukkaseura@gmail.com
www.facebook.com/TimoKMukkaseura

Runoköngäs 2024

Rovaniemen Wanhat Markkinat vietettiin jo 15. kerran viikonloppuna 16.–18.8.2024 Vanhalla torilla ja Ystävyden puistossa. Tapahtuma oli osittain evakossa, koska Jätkänpuisto oli remontissa. Runoköngäs, jo perinteeksi muodostunut runon ja sanataiteen juhla, oli tänäkin vuonna osana markkinatapahtumaa. Sää oli vaihteleva, kun perjantaina tuuli ja vihmoi vettä, mutta lauantaina ja sunnuntaina sää suosi runokansaa. Yhteensä tapahtuma keräsi noin 126 henkeä runon äärelle.

Runoköngään esiintyjäkatras oli monipuolinen ja laadukas. **Erkki Kaila** esitteli väitöskirjatutkimukseensa liittyen laajan ja moniosaisen ja montaa taiteen alaa hyödyntävän mielenkiintoisen teosreflektion jokaisena Runoköngään päivänä. Esitykseen kuului aina yksi Erkki Kailan maalaama taulu ja siitä reflektiona proosaruno. Kailan teoskokonaisuus käsittää 12 reflektiota ja Runoköngäällä nähtiin näistä kolme, lisäksi taiteelliseen kokonaisuuteen kuuluu myös näytelmä *Sadan vuoden sairaskertomus*.

Perjantaina muita esiintyjä oli Kittilästä ARTO STAALO -ryhmä, jota edustivat **Tapani Tavi** ja **Sari Hakko**. Heidän esityksensä rytmittyi kivasti vuorotellen ja esittäjien runokielen erilaisuus sai aikaan mielikuvan keskustelusta. **Maria Paldanius** päätti laadukkaalla runoperjantain esittämällä runoja *Keinovaloilmio*-runoteoksestaan.

Lauantaina Kaila jatkoi siitä, mihin perjantaina jäi. Tämän jälkeen **Tomi Kontio** saapui Runoköngäälle vieraaksemme ja esitti runojaan *Tunturin luokse, rakkaan* -teoksestaan. Kontion runot ja lavapresenssi oli vaikuttavaa ja koskettavaa. **Sonja Huhtaniska** päätti lauantain osuuden reippaalla lappilaisella otteellaan ja sai yleisössä hymyjä aikaiseksi. Huhtaniskan esikoisrunoteos julkaistaan Sinisen jättiläisen kustantamana syksyllä 2024.

Sunnuntaina Tomi Kontio esitti viimeisimmän runoteoksen lisäksi aikaisempaa tuotantoaan päätäten runoon esikoisteoksestaan *Tanssisalitaivaan alla*. **Niki-Sebasti** jatkoi esittämällä runojaan mukavan persoonallisella tyylillään. **Pälvi Puro Rantala** esitti kaksi uutta runoa ja erityisesti ämpäri jäi mieleen. Rantala työstää ämpäreiden historiasta uutta teosta

– sitä odotellessa. Erkki Kaila päätti sunnuntain ja samalla sulkeutui Runoköngään viikonloppu mukavasti. Runoköngäs päättyi yleisön edustajan ukulele-kappaleeseen ja sai näin hienon lopetuksen.

Runoköngäs oli onnistunut, laadukas ja hyvähenkinen tapahtuma. Kiitokset siitä esiintyjille ja yleisölle.

Mako Pihavainio

Tomi Kontio. Kuva: Minna Kurttila

Jaettu Vuoden Piharuno Inariin ja Helsinkiin

Lyyriset räkkäolympialaiset! PIHARUNO käytiin Kittilässä kesäkuussa kuuden finalistin tarinoin ja runoin. Inarilainen Lapin kirjallisuusseuran jäsen **Harri Harmaasusi Markoff** jakoi Vuoden Piharuno 2024 voiton yhdessä helsinkiläisen **Tarja Okkosen** kanssa. Tuomaripistein jännittäväksi ja tasaiseksi huipentuneissa räkkäolympialaisissa esiintyivät runoyleisönsä vakuuttaen myös **Sari Hakko** Kittilästä, **Pirjo Osola** Posiolta, **Veera Väistö** Kemijärveltä ja **Roosa Ylipahkala** Ylitorniolta.

Runohuone ry:n valtakunnallinen omien tekstien esittämistapahtuma järjestettiin viidettä kertaa.

Sanaseura tekee yhteistyötä

Rovaniemeläisen Sanaseuran toimintavuoden open mic -tilaisuudet päättyvät 12.12. ja yhteistyökumppanina toimii tällöin Eläinten turvakoti Aurora. Open mic -tilaisuudet pidetään Musta Kissa Kuppilassa (Kansankatu 2, Rovaniemi) ja sinne ovat tervetulleita kaikki sanataiteen ystävät kuulemaan ja esiintymään. Ilmoittautua voi ennakkoon osoitteeseen sanaseura@gmail.com tai paikan päällä.

Kirjoituspiirejä on jäljellä 13.11. ja 4.12. kello 18 ja ne pidetään, Lapin ylioppilasteatterin kanssa tehdyn yhteistyön kunniaksi, perinteisesti Musta Kissa Kuppilassa. Tapahtumat ja muut uutiset ilmoitetaan Facebookissa ja Instagramissa.

Ringin talvi

Merilappilainen harrastajakirjoittajaryhmä Rinki kokoontuu syksyn ja kevään ajan kunkin kuun kolmas tiistai klo 17 (seur. 19.11.). Ryhmä on kaikille avoin ja kokoontumispaikkana toimii Keminkirjaston opintolukusali. Lisätietoja: kirjoittajariniki@gmail.com.

Kirjailijayhdistysten Talvipäivät 2025 Rovaniemellä

Lapin kirjallisuusseura ry järjestää Suomen Kirjailijayhdistysten Talvipäivät Rovaniemellä 11.–12.4.2025. Talvipäivät kokoavat yhteen suomalaisia kirjailijayhdistyksiä pohtimaan yhteisiä, ajankohtaisia asioita.

Ohjelmasta osa on suunnattu kirjailijayhdistysten jäsenille, mutta lauantaina 12.4.2025 iltapäivällä järjestetään kaikille avoin, raja-teemaan keskittyvä seminaari. Silloin kuullaan kirjailijoiden alustuksia ja keskusteluja kirjallisuudesta ja rajasta sen monissa ilmenemismuodoissaan. Seminaarin sisältöä ovat suunnittelemassa kirjailijat **Pekka Juntti** ja **Anu Ojala**.

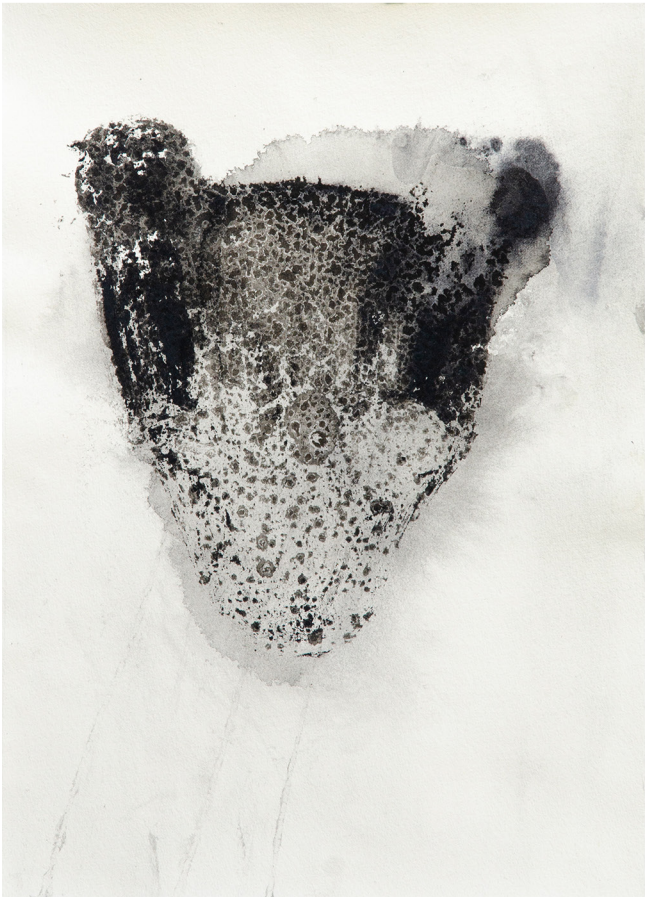
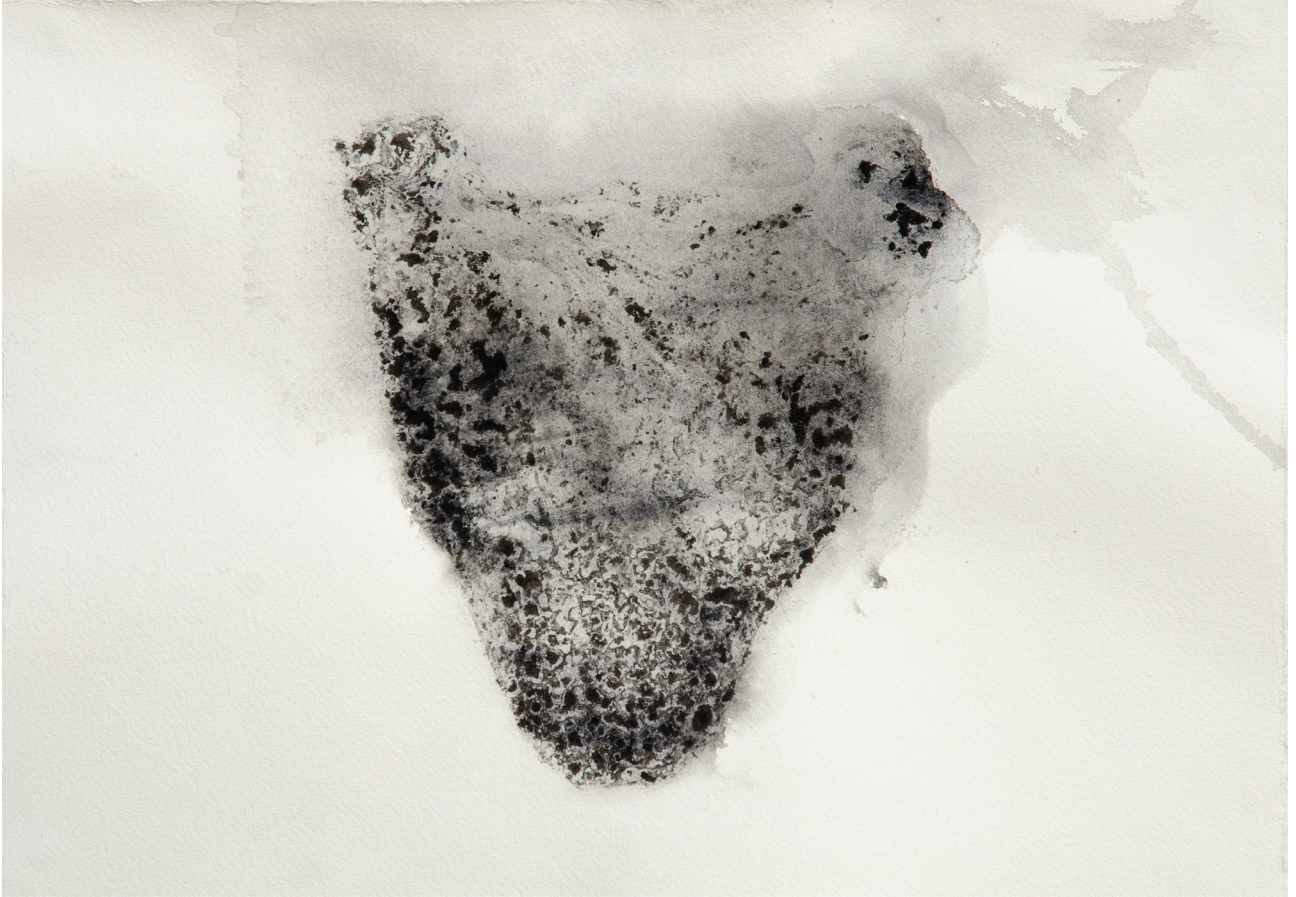
Seuraa Lapin kirjallisuusseuran verkkosivuja ja some-kanavia ja tule mukaan Talvipäiville! Verkkosivuilla on jo linkki edulliseen majoitukseen Talvipäivien tapahtumapaikassa eli Hotel Santa Clausissa.

Konsultoiva tilitoimisto.

TILITOIMISTO
leopitkäneno

Rovakatu 5 A 35, 96100 ROVANIEMI
www.leopitkanen.fi

*Helena Junttila: Matriarkka 2–4, monotypia,
muste paperille 2024. Kuvat Jukka Tarkiainen.*

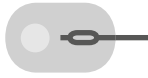
Teokset ovat tulossa Kemin taidemuseoon Helena Junttilan yksityisnäyttelyyn nimeltään Matriarkka. Näyttely on esillä 8.12.2024- 8.2.2025.

Palautusosoite:

Lapin Kirjallisuusseura ry
Runohuone
Valtatie 44
99100 KITILÄ

Posti Green

Lapin korkea- koulu- kirjasto

on Lapin korkeakoulujen
yhteinen, kaikille avoin
tieteellinen kirjasto.

Tervetuloa käymään meillä
Rovaniemellä, Kemissä tai
Torniossa!

Tai asioi verkossa: lib.luc.fi

Lapin korkeakoulu-konsepti

LAPIN AMK
Lapland University of Applied Sciences

LUKUTAIDON PUOLESTA

Kolarin kirjasto- ja kulttuuritoimi

KIRJOJA PUKINKONTTIIN

Lapin kirjallisuusfestareilta 23.11.2024!

